Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

Památné stromy jako prvek kulturní krajiny ve vybraném regionu Čech

Tereza Brůnová

© 2013 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Brůnová Tereza

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Památné stromy jako prvek kulturní krajiny ve vybraném regionu Čech

Anglický název

Memorable Trees as Part of Cultural Landscape in a Region Selected

---

Cíle práce

Cílem práce je posouzení a následné porovnání péče o památné stromy nacházejících se ve vybraných lokalitách Prahy 10, Prahy 15 a Prahy 22. Součástí tohoto cíle bude také zjištění, zda vlastníci čerpali na ošetření památných stromů dotace, případně jestli o této možnosti vědí. Na základě těchto zjištění budou navržena opatření, která by měla vést ke zlepšení péče o památné stromy. Dílčím cílem je zmapování památných stromů, vytvoření dokumentace a zhodnocení stavu stromů.

Metodika

V teoretické části je práce založena na studiu a analýze odborné literatury a dalších dostupných zdrojů. Pro vytvoření výzkumné části bude proveden terénní výzkum, který bude zahrnovat určení přesné polohy stromu, změření obvodu kmene, kontrolu značení památného stromu, zjištění stavu stromu a fotodokumentaci. Pomocí výpisu z katastru nemovitostí bude určeno katastrální území, číslo parcely a vlastník stromu. Osobní návštěvou nebo zasláním dopisu bude od vlastníka stromu zjištěna péče, kterou památnému stromu v posledních letech věnoval, a využití dotací na ošetření stromu.

Harmonogram zpracování

06-08/2012 Příprava podkladových materiálů k literární rešerši
09-11/2012 Terénní výzkum, fotodokumentace
01-03/2013 Zpracování zjištěných informací
11/2013 Odevzdání bakalářské práce

Rozsah textové části

30-40 stran

Klíčová slova

Památné stromy, stromy chráněné státem, ochrana pámátných stromů, významné stromy

Doporučené zdroje informací

FLOWERDEW, Bob. Prořezávání, úpravy a péče. 1. vyd. Jiřina Stárková. Jana Moravcová. Praha: Metafora, 2012, 112 s. ISBN 978-80-7359-330-8.
HIMMELHUBER, Peter. Ovocné a okrasné dřeviny - výsadba a řez.1. vyd. Zuzana Martinová. Jan Roubal. Praha: Grada publishing, 2004, 64 s. ISBN 80-247-0509-5.
HRUŠKOVÁ, Marie. Kult stromů v zemích Koruny české. 1. vyd. Jaroslav Turek. Milena Štěkrová. Praha 1: Abonent ND, 2005, 160 s. ISBN 80-7258-211-9.
HRUŠKOVÁ, Marie. Památné stromy. 1. vyd. Jaroslav Turek. Oto Lasák. Praha 10: Silva Regina, 1995, 192 s. ISBN 80-902033-0-2.
KYZLÍK, Pavel, RUDL, Aleš a kol. Památné stromy Prahy. 1. vyd. Vít Gajdůšek. Jan Němec. Praha: 01/43 ZO ČSOP, 2011, 192 s.

Vedoucí práce

Polišenský Miroslav, PhDr., CSc.

Konzultant práce

Herová Irena, Ing.

Termín odevzdání

listopad 2013

prof. Ing. PhDr. Věra Majerová, CSc.
Vedoucí katedry

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
Provozně ekonomická fakulta

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.
Děkan fakulty

V Praze dne 25.11.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Památné stromy jako prvek kulturní krajiny ve vybraném regionu Čech" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. listopadu 2013 Tereza Brůnová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu PhDr. Miroslavu Polišenskému, CSc. za pomoc a rady při zpracování této bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat všem vlastníkům památných stromů, kteří mi umožnili přístup ke zkoumaným stromům a poskytli informace potřebné pro vytvoření této práce.

Památné stromy jako prvek kulturní krajiny ve vybraném regionu Čech

---

Memorable Trees as Part of Cultural landscape in a Region Selected

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá památnými stromy v oblasti Prahy 10, Prahy 15 a Prahy 22. Každý zkoumaný strom je podrobně popsán. Popis obsahuje český a latinský název, výšku stromu, obvod kmene, odhadovaný věk, datum vyhlášení, území, vlastníka, ohodnocení stavu a další údaje. Část práce je věnována historii ochrany stromů a jejich významu pro člověka. Je zde uvedena metodika oceňování památných stromů a přehled dotačních programů, které lze využít k získání prostředků na ošetření památných stromů. V práci jsou citovány zákony týkající se ochrany památných stromů, jejich vyhlašování a pokut za poškození. Několik kapitol přibližuje problematiku péče a tvorbu genofondu. Ve výzkumu byl zjišťován stav památných stromů a využití dotací na jejich ošetření.

Summary

Thesis deals with memorable trees in an area of Prague 10, Prague 15 and Prague 22. Every examined tree is described in detail. The description contains Czech and Latin name, height, circumference of trunk, estimated age, date of declaration, area, owner, evaluated condition of the trees and other information. One part the thesis is given to a history of protection of trees and their importance for human. This part also include methodics of valuation of memorable trees and a survey of subsidy programs, which could be used to gain resources on treatment of memorable trees. In the thesis there are quoten parts of the law concerning protection of memorable trees, their declaration and fines for damage. Few chapters identify the issues of care and creation of gene pool. In a research there were found out a condition of the chosen memorable trees and the use of grants on their treatment.

Klíčová slova: Památné stromy, chráněné stromy, ochrana památných stromů, významné stromy, péče, právní aspekty, historie, evidence, dotace, genofond

Keywords: Memorable trees, protected trees, protect of memorable trees, important trees, care, legal aspects, history, registration, grant, gene pool

Obsah

1 Úvod ... 10
2 Cíl práce a metodika ... 11
2.1 Cíl práce ... 11
2.2 Metodika ... 11
3 Teoretická východiska ... 12
3.1 Historie stromů a jejich význam ... 12
3.1.1 Význam stromů pro člověka ... 12
3.1.2 Historie ochrany stromů v ČR ... 13
3.1.3 Význam památného stromu v krajině a v přírodě ... 14
3.2 Právní hledisko ... 14
3.2.1 Ochrana památných stromů zákonem ... 14
3.2.2 Vyhlašování památných stromů ... 14
3.2.3 Smluvní ochrana ... 15
3.2.4 Evidence a označení památných stromů ... 15
3.2.5 Sankce za poškození památného stromu ... 17
3.2.6 Povinnost péče o památný strom ... 17
3.2.7 Smlouva o dílo ... 18
3.3 Péče ... 18
3.3.1 Péče o památné stromy ... 18
3.3.2 Kategorie památných stromů ... 19
3.3.3 Řez památných stromů ... 19
3.3.4 Bezpečnostní řez ... 20
3.3.5 Zdravotní řez ... 20
3.3.6 Redukční řez ... 21
3.3.7 Výchovný řez ... 21
3.3.8 Konzervace dutin ... 23
3.3.9 Bezpečnostní vazby ... 23
3.4 Náklady na ošetření ... 24
3.5 Genofond památných stromů ... 25
3.5.1 Záchrana genofondu ... 25
3.6 Finanční podpora ... 25
3.6.1 Operační program Životní prostředí ... 25
3.6.2 Oblast podpory 6.3 – Obnova krajinných struktur ... 27

3.6.3 Oblast podpory 6.5 – Podpora regenerace urbanizované krajiny 27
3.6.4 Výše podpory 27
3.6.5 Příjemce podpory 28
3.6.6 Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích 28
3.6.7 Program péče o krajinu 29
3.6.8 Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny 30
3.7 Metodika Oceňování dřevin rostoucích mimo les 30
4 Výzkumná část 33
4.1 Cíl výzkumné části 33
4.2 Metodika výzkumné části 33
4.3 Popis vybraného území 33
4.3.1 Městské části hlavního města Prahy 33
4.3.2 Praha 10 34
4.3.3 Praha 15 34
4.3.4 Praha 22 34
4.4 Druhové zastoupení památných stromů v Praze 34
4.5 Popis nejvíce rozšířených druhů památných stromů 35
4.5.1 Dub 35
4.5.2 Lípa 35
4.5.3 Jasan 35
4.6 Popis vybraných památných stromů 36
4.6.1 Památné stromy městské části Praha 10 36
4.6.2 Památné stromy městské části Praha 15 37
4.6.3 Památné stromy městské části Praha 22 38
4.7 Srovnání péče o památné stromy 45
4.8 Čerpání dotací 48
5 Diskuze a zhodnocení výsledků 49
6 Závěr 51
7 Seznam použitých zdrojů 52
8 Seznam tabulek a grafů 54
9 Přílohy 55

1 Úvod

Stromy přitahují pozornost člověka již odedávna. Díky stromům mohl člověk uchovat oheň, postavit si obydlí nebo získat potravu. Byla zde i určitá pokora, kterou v lidech vzbuzovaly svou mohutností. Stromy jsou za svůj život svědky mnoha událostí, které se odehrají během několika lidských pokolení. Proto by mělo být naší povinností snažit se je udržovat pro další generace, aby i jim mohly poskytovat užitek a potěšení. Trendem dnešní doby je žít ve spěchu a ve stresu. Často se stává, že si stromů nevšímáme a pouze je míjíme. Jednou z věcí, které bychom si měli uvědomit je, že jsme spolu s nimi také součástí přírody. Když se budeme snažit stromy více vnímat a pozastavíme se při pohledu do jejich koruny nebo se zahledíme do tvarů jejich kmene, dá nám to sílu a pocit radosti. Můžeme si jen představovat, jak dlouho takový strom rostl a jak se měnila krajina kolem něj.

V této práci jsou památné stromy zkoumány z hlediska historického vývoje. Je zde popsán vztah člověka a stromu od minulosti po dnešní dobu. V dalších částech je popsána právní ochrana, péče a tvorba genofondu památných stromů. Jsou zde uvedeny možnosti získání dotace pomocí různých programů, způsoby zjištění hodnoty památných stromů metodikou oceňování dřevin a ceny za ošetření. Výzkumná část obsahuje upřesnění území, na kterém byly stromy zkoumány, a přehled druhů památných stromů. U vybraných památných stromů je uveden podrobný popis včetně přesného popisu místa, kde se nacházejí. Dále je zde zjišťováno čerpání dotací a porovnání péče o památné stromy.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem teoretické části práce je shromáždit co nejvíce užitečných informací k problematice památných stromů a uceleně je prezentovat. Rešerše poskytuje přehled dotačních programů, norem, které se týkají památných stromů a další údaje. Ve výzkumné části je cílem posoudit péči o památné stromy, zjistit zda vlastníci čerpají dotace, zdokumentovat a zmapovat vybrané památné stromy. U každého stromu je popsána přesná poloha, rozměry stromu, uvedeno evidenční číslo, vlastník a zhodnocen stav stromu.

2.2 Metodika

Pro vytvoření práce byla použita odborná literatura, vybrané části zákonů, údaje zjištěné z Ústředního seznamu ochrany přírody, elektronické dokumenty zveřejněné na stránkách Agentury ochrany přírody a krajiny ČR a Ministerstva životního prostředí ČR, články týkající se památných stromů a další zdroje. Byl proveden terénní výzkum, který zahrnoval určení přesné polohy stromu, jeho vyfotografování, změření obvodu kmene a kontrolu značení památného stromu. Od vlastníků stromů bylo osobně nebo písemně zjištěno, jak se o strom starají a jestli využili možnosti dotace na ošetření stromu.

3 Teoretická východiska

3.1 Historie stromů a jejich význam

3.1.1 Význam stromů pro člověka

Vztah lidí a stromů existuje již od dávnověku a společně s vývojem lidstva se dále vyvíjí a mění. Již v době kamenné si naši předkové uvědomovali jejich sílu a uctívali je. Stromy jim poskytovaly obživu, jejich dřevo sloužilo k uchování ohně, ale zároveň měly i duchovní význam. Lidé věřili, že prostřednictvím stromů mohou rozmlouvat s bohy. Stromů si velmi vážili a ochraňovali je. Věřili, že mají duši a cítí bolest stejně jako lidé. Některé staré národy dokonce věřily, že se lidé zrodili ze stromů. Za posvátné považovaly stromy, které jim poskytovaly potravu, ale i stromy, které byly výjimečné například svým vzrůstem, nebo stromy v oblasti vzácné.

V předkřesťanské době, kdy naše území obývaly kmeny Keltů, Germánů a následně Slovanů, žili lidé v úzkém sepjetí s přírodou a nadále pro ně měly stromy velký význam. I když se tyto kmeny v mnohém odlišovaly, jejich náboženské zvyklosti byly podobné. K posvátným stromům přinášeli příslušníci kmene oběti, aby si zachovali ochranu a přízeň bohů. Historicky dochované jsou i zmínky o posvátných hájích, které byly obdobou svatyní. Hájům byly připisovány například léčivé účinky.

S příchodem křesťanství se vztah člověka a stromu změnil. Křesťané uctívání stromů zásadně odmítali. Bylo totiž v rozporu s jejich vírou, kde je jen jediný bůh. Pro církev bylo nepřijatelné, aby lidé věřili v magické schopnosti stromů. Snažila se pohanské rituály vymítit. Posvátné stromy byly páleny nebo jinak ničeny. Přesto lidé ještě dlouho věřili v jejich magickou moc a na některých místech je dál tajně uctívali. Nejdéle se tyto zvyky udržely ve venkovských oblastech. V některých případech se církev spokojila s tím, že upravila místní tradice a přijala je jako křesťanské. Například strom spojila se zázrakem a zasvětila ho nějakému světci. I v tomto období, které se nám může na první pohled jevit pro stromy nešťastným, docházelo k ochraně některých stromů.

Postupem času vzrůstala nadřazenost člověka vůči přírodě. Lidé přestali být pověrčiví a nepřisuzovali již stromům zázračné schopnosti. Význam stromů dále spočíval zejména v jejich užitečnosti pro člověka. Dlouholetou tradici mají stromy hraniční, které dříve oddělovaly hranice panství. Stromy se vyskytovaly i podél cest nebo v polích, aby usnadňovaly pocestným orientaci. Za špatného počasí je navedly na stezky a v létě chránily před sluncem. Bylo zvykem stromy vysazovat u domů při započetí stavby nebo při jejím

dokončení. Lidé je zasazovali při narození dítěte nebo u hrobů. Často se stromy používaly ke zpevňování hrází. Zvykem se stalo vysazování stromů na památku nějaké události. V době národního obrození se některé stromy staly symbolem národa a důkazem národní minulosti. Právě v tomto období vznikalo nejvíce pověstí vážících se ke stromům, z nichž většina se dochovala dodnes.

3.1.2 Historie ochrany stromů v ČR

První dřeviny se na Zemi objevily asi před 420 miliony let. Trvalo ještě dlouho, než se vyvinuly do podoby, v jaké je známe dnes. Naši předkové byli lesy zcela obklopeni. Les jim dával obživu, byl jejich domovem. Stromy považovali za silné a některé z nich za posvátné.

S příchodem zemědělství v době kamenné musely lesy ustoupit. Byly vypalovány a přeměňovány na půdu pro pěstování plodin. Stále ještě nedocházelo k většímu mýcení, které by lesy ohrožovalo. K tomu se schyluje až ve středověku. Lidé osídlují další oblasti a lesů rychle ubývá. Dřevo je využíváno na stavby měst. Ráz krajiny se rychle mění. Podíl lesa mimo hory klesá na 50, někde až na 30%. Objevují se první náznaky ochrany lesa. Z historie je dochováno, že už panovník Karel IV. požadoval, aby o lesy bylo pečováno. [1]

V 18. století došlo ke krizi. Dřeva byl nedostatek. Proto byly přijaty právní předpisy, které přikazovaly zalesňování. Můžeme jmenovat například lesní řád císařovny Marie Terezie z roku 1754. Ten byl později doplněn Josefem II. o požadavek vysazení stromu každou poddanskou dvojicí vstupující do manželství. V této době byly v lesích vysazovány především jehličnany. Ty mají oproti listnatým stromům výhodu rychlého růstu. Z původních smíšených a listnatých lesů se postupně staly lesy jehličnaté. [2]

Od poloviny 19. století se přístup k ochraně lesa mění. Objevují se snahy dobrovolníků stromy chránit. Významnou osobou podílející se na jejich ochraně byl lesník Jan Evangelista Chadt-Ševětínský, který jako první sepsal dějiny našich lesů. Zmiňuje se zde o mimořádných letitých stromech a o příbězích, které se o nich vypráví mezi lidmi. Poprvé se v literatuře objevuje pojem památný strom.

---

[1] HRUŠKOVÁ, Marie. *Památné stromy*. 1. vyd. Jaroslav Turek. Oto Lasák. Praha 10: Silva Regina, 1995, 192 s. ISBN 80-902033-0-2.

[2] KYZLÍK, Pavel, RUDL, Aleš a kol. *Památné stromy Prahy*. 1. vyd. Vít Gajdůšek. Jan Němec. Praha: 01/43 ZO ČSOP, 2011, 192 s.

3.1.3 Význam památného stromu v krajině a v přírodě

Památné stromy jsou důležitými prvky kulturní krajiny. Plní všechny funkce charakteristické pro krajinnou zeleň. Jsou dominantou krajiny a jejím estetickým prvkem. Mají rovněž historický význam.

Měli bychom si uvědomit, že památné stromy jsou také živé organismy. Jsou nenahraditelným stanovištěm pro mnoho různých rostlinných a živočišných druhů. Koruny stromů poskytují útočiště ptactvu, drobným savcům a hmyzu. V nižších polohách se nachází bylinná a keřová patra, jejichž cenné soubory jsou stromem chráněny.

3.2 Právní hledisko

3.2.1 Ochrana památných stromů zákonem

V našem právním řádu jsou památné stromy chráněny zákonem č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Za památné stromy mohou být prohlášeny významné stromy, jejich skupiny a stromořadí. Stane se tak vyhlášením rozhodnutí orgánu ochrany přírody.[3]

Památné stromy je zakázáno poškozovat, ničit a rušit v přirozeném vývoji. Jejich ošetřování je prováděno se souhlasem orgánu, který ochranu vyhlásil.[4]

Každý památný strom má vymezeno ochranné pásmo, které má za úkol chránit ho před okolními škodlivými vlivy. Pásmo je určeno orgánem ochrany přírody, který vyhlásil strom za památný. Má tvar kruhu o poloměru desetinásobku průměru kmene (průměr je měřen 130 cm nad zemí). V pásmu není dovoleno provádět terénní úpravy, výstavby nebo jiné činnosti ohrožující památný strom.[5]

Ve zvláštních případech může orgán ochrany přírody zrušit ochranu památného stromu. Tato výjimka je udělena v situacích, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody. Dalším důvodem pro zrušení ochrany může být zánik památného stromu (strom odumřel, byl vážně poškozen nebo nepovoleně odstraněn).[6]

3.2.2 Vyhlašování památných stromů

[3] § 46 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

[4] § 46 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

[5] § 46 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

[6] § 46 a § 56 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Podle zákona č. 114/1992 Sb. může kterýkoliv občan ČR podat návrh na vyhlášení stromu za památný. V návrhu musí být uvedeno, o jakou dřevinu se jedná, kde se nachází a jeho zdůvodnění. Návrh se zasílá příslušnému orgánu ochrany přírody. Tímto orgánem se rozumí pověřené obecní úřady, krajské úřady, správy národních parků, správy CHKO a další. Daný orgán návrh posoudí, případně dopracuje, a postoupí do správního řízení, ve kterém se rozhodne o vyhlášení stromu památným.

Řízení se účastní vlastníci pozemků, na kterých se strom nebo jeho ochranné pásmo nachází, popřípadě jejich nájemci. Obec nebo občanské sdružení se mohou řízení účastnit za podmínky, že pošlou do 8 dnů ode dne, kdy jim bylo oznámeno zahájení řízení, písemnou přihlášku. Řízení se účastní i dotčené orgány státní správy. Pokud byl navrhovatelem pověřený obecní úřad, který zároveň vydal rozhodnutí, lze se proti tomuto rozhodnutí odvolat u krajského úřadu. V ostatních případech je možné se odvolat u Ministerstva životního prostředí.[7]

3.2.3 Smluvní ochrana

Ochrana významných lokalit a památných stromů je podle zákona přednostně zajišťována v součinnosti s vlastníky pozemků. Strom lze vyhlásit za památný, pokud již není chráněn podle tohoto zákona na základě písemné smlouvy. Tuto smlouvu uzavře vlastník pozemku s příslušným orgánem ochrany přírody. Smlouva musí obsahovat zejména:

a) vymezení ochranných podmínek památného stromu,

b) způsob péče o chráněný strom. [8]

Zřízená ochrana má formu věcného břemene. Na základě této smlouvy je nutné provést zápis do katastru nemovitostí. [9]

3.2.4 Evidence a označení památných stromů

Památné stromy jsou evidovány v Ústředním seznamu ochrany přírody. Tento seznam je veden Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky. Obsahuje soupis všech památných stromů spolu s jejich polohou a podrobnějším popisem. Dále obsahuje právní a

---

[7] REŠ, B., ŠTĚRBA, P., *Památné stromy: Metodika AOPK ČR* [online]. 3. vyd. Praha 4: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2010 [cit. 2013-10-18]. ISBN 978-80-87457-01-6.

[8] § 49 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

[9] § 49 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

odbornou dokumentaci včetně vymezení ochranných pásem památných stromů. Jednotlivé položky seznamu jsou označeny nezaměnitelným evidenčním číslem a v elektronické podobě ukládány do Registru objektů ústředního seznamu. Registr je veřejně přístupný a lze v něm dohledat i údaje o již zrušených objektech.

Podnět pro zápis památného stromu do ústředního seznamu dá orgán ochrany přírody, který vyhlásil strom za památný, zasláním souboru dokumentů Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR. Podle § 10 vyhlášky č. 60/2008 Sb. musí soubor obsahovat tyto části:

a) pravomocné rozhodnutí o vyhlášení památného stromu nebo smlouvu o prohlášení stromu za smluvně chráněný památný strom,

b) kopie katastrální mapy s vyznačením polohy památného stromu a jeho vyhlášeného ochranného pásma nebo smluvně chráněného památného stromu,

c) souřadnice jednotné trigonometrické sítě katastrální určující polohu památného stromu nebo smluvně chráněného památného stromu,

d) přehled zvláště chráněných území a jejich ochranných pásem, ptačích oblastí a evropsky významných lokalit, na jejichž území se památný strom nachází, nebo přehled ptačích oblastí a evropsky významných lokalit, na jejichž území se smluvně chráněný památný strom nachází. [10]

Provozovatel ústředního seznamu obdrží podklady do třiceti dnů ode dne vyhlášení a do patnácti dnů přidělí stromu evidenční číslo. Dále provede písemný záznam nového objektu a jeho originál uloží ve sbírce listin.[11]

Každý památný strom nebo skupina památných stromů musí být podle zákona označena státním znakem a nápisem „Památný strom“ nebo „Památné stromy“. Tyto symboly jsou umísťovány na vhodné místo vedle stromu, aby nedošlo k jeho poškození. U delších stromořadí je doporučeno použít tabulky se státním znakem a nápisem „Památné stromy“ na jejich začátku i na konci. Obdobně se postupuje u smluvně chráněných stromů, kde se místo textu památný strom použije text „Smluvně chráněný strom“ nebo „Smluvně chráněné

[10] § 10 odst. 7 vyhlášky č. 60/2008 Sb., o plánech péče, označování a evidenci území chráněných podle zákona č.114/1992 Sb.

[11] § 9 odst. 2 vyhlášky č. 60/2008 Sb., o plánech péče, označování a evidenci území chráněných podle zákona č.114/1992 Sb.

stromy“. Označení zajišťuje orgán ochrany přírody. U některých památných stromů můžeme nalézt také informační tabule s údaji o historii stromu, jeho věku, dni vyhlášení atd. [12]

3.2.5 Sankce za poškození památného stromu

Jestliže dojde k poškození nebo zničení památného stromu, rozhoduje orgán ochrany přírody o podmínkách uvedení stromu do původního stavu, pokud je to možné a účelné. V případě, kdy není navrácení do původního stavu možné, uloží orgán ochrany přírody povinnému náhradní opatření. Účelem těchto opatření je kompenzace následků nedovoleného jednání.[13]

Přestupku se dopouští fyzická osoba, která nedovoleně mění stav památného stromu. Orgán ochrany přírody jí může uložit pokutu až do výše 10 000 Kč. Fyzické osobě, která se dopustí přestupku tím, že poškodí nebo zničí památný strom, může být stanovena pokuta až do výše 100 000 Kč. Pokud byly tyto přestupky spáchány ve zvláště chráněných územích, lze za ně uložit až dvojnásobnou pokutu.[14]

Vyšší pokuty za poškození nebo zničení památného stromu jsou uloženy právnickým osobám nebo fyzickým osobám, které vykonávají podnikatelskou činnost. Těmto osobám může být uloženo zaplatit až jeden milion korun. Pokuta je splatná nejpozději do tří let od doby, kdy byl strom poškozen nebo zničen. Doba splatnosti je započata třicet dnů po nabytí právní moci rozhodnutí, kterým byla pokuta uložena. [15]

3.2.6 Povinnost péče o památný strom

Odpovědnost za památný strom náleží vlastníkovi pozemku, na kterém strom roste, nebo jeho nájemci. Pokud se vlastník nebo nájemce rozhodne pro jakýkoliv zásah, musí o něm informovat příslušný orgán ochrany přírody. Učiní to tím, že orgánu zašle návrh na ošetření památného stromu. V návrhu musí uvést rozsah ošetření a poskytnout potřebnou fotodokumentaci. Souhlas s provedením zásahu je udělen formou správního rozhodnutí. Podmínkou je, že zásah musí být proveden odborně a musí být pořízena dokumentace, ze které je patrný stav stromu před a po zásahu. Kopie této dokumentace se ukládá v Ústředním seznamu ochrany přírody. Jelikož ošetření památných stromů bývá ve většině případů

---

[12] REŠ, B., ŠTĚRBA, P., *Památné stromy: Metodika AOPK ČR* [online]. 3. vyd. Praha 4: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2010 [cit. 2013-10-18]. ISBN 978-80-87457-01-6.

[13] §86 odst. 1 a 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

[14] §87 odst. 1,3 a 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

[15] §88 odst. 1,4 a 5 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

nákladné, může vlastník využít možnosti zažádat o dotaci. Učinit tak může u pověřeného obecního úřadu, u obecního úřadu s rozšířenou působností nebo prostřednictvím programů Státního fondu životního prostředí a Ministerstva životního prostředí.[16]

3.2.7 Smlouva o dílo

Pokud vlastník památného stromu získá potřebné povolení k ošetření stromu, uzavírá s vybranou arboristickou firmou smlouvu o dílo. Ve smlouvě musí být určeny a identifikovány smluvní strany. Strana objednatele je podle zákona povinna zaplatit dohodnutou cenu a strana zhotovitele má povinnost provést objednané dílo. Dále je ve smlouvě určen její předmět, který obsahuje výčet stromů, které budou ošetřeny, a způsob, kterým bude ošetření provedeno. Ve smlouvě musí být uvedena cena, nebo alespoň způsob, kterým bude určena. Smlouva může obsahovat i další části. Například sjednání doby plnění, ve které zhotovitel splní závazek, a dohodnutí platebních podmínek. Dalšími částmi, které nejsou rozhodující pro platnost smlouvy, ale často se uvádějí, jsou záruky, zodpovědnost za škodu, podmínky provedení díla, smluvní pokuty a závěrečné ustanovení. [17]

Smlouvu o dílo není ze zákona nutné uzavírat písemně. Přesto se tato forma upřednostňuje před formou ústní. Je dobré ve smlouvě zahrnout, aby i její změny měly písemnou formu.

3.3 Péče

3.3.1 Péče o památné stromy

Z historie víme, že ochrana stromů má v naší zemi již dlouholetou tradici. Avšak pečovat o ně se začalo až v 70. letech minulého století. Bohužel chyběli profesionální ošetřovatelé a finanční prostředky. Situace se zlepšila až po roce 1989. K tomuto zlepšení přispěl nový zákon o ochraně přírody a krajiny a nové programy Ministerstva životního prostředí zaměřující se na památné stromy.

Péčí o památné stromy a jiné dřeviny se zabývá obor nazývající se arboristika. Tento obor obsahuje poznatky z dendrologie, fyziologie, mechaniky a dalších oborů. Arborista na základě svých znalostí navrhuje ošetření stromu. Cílem je udržet strom zdravý a bezpečný pro okolí. Arboristé provádějí u památných stromů např. ošetření dutin, vazbu větví nebo prořez.

---

[16] REŠ, B., ŠTĚRBA, P., *Památné stromy: Metodika AOPK ČR* [online]. 3. vyd. Praha 4: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2010 [cit. 2013-10-18]. ISBN 978-80-87457-01-6.

[17] Hlava II, díl IX: Smlouva o dílo, zákona č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník

3.3.2 Kategorie památných stromů

Památné stromy můžeme rozdělit do tří kategorií:

I. kategorie – památné stromy kmetského věku
II. kategorie – památné stromy zralého věku 200 – 400 let
III. kategorie – památné stromy – čekatelé, mladého věku[18]

Každá z uvedených kategorií potřebuje jinou péči. U mladých stromů se snažíme o to, aby se jednou dožily vysokého věku v dobrém stavu. O stromy zralého věku se snažíme pečovat, aby vypadaly co nejvíce působivě. U stromů kmetského věku je důležité zachovat jejich stav a snažit se, aby vydržely co nejdéle.[19]

3.3.3 Řez památných stromů

Jednou z důležitých činností péče o památné stromy je provádění řezu stromů. Podstatou řezu je regulovat růst stromu, odstranit poraněné a uschlé dřevo a zajistit strom tak, aby byl bezpečný pro okolí. Musíme si uvědomit, že strom je živý organismus a vnímá řez jako poranění. U každého zásahu by měla být předem promyšlena jeho nutnost a rozsah. Posouzení situace, výběr vhodného typu řezu a provedení řezu by mělo být svěřeno arboristovi, který má potřebné znalosti a provede řez zodpovědně. Řez provedený v nevhodnou dobu a v nepřiměřeném rozsahu může vést k nevratnému poškození stromu a k narušení jeho stability. Proto řezy stromů provádíme, jen pokud je to nezbytné.

Při ošetřování památných stromů se nejčastěji používá řez redukční a řez bezpečnostní. Tyto řezy patří spolu s řezem zdravotním do skupiny řezů udržovacích. Pokud se v koruně vyskytují větve nalomené nebo suché, které však neohrožují bezpečnost stromu ani jeho okolí, ponechají se na místě. Nejvhodnější je provádět řez starých stromů před začátkem jara, kdy už nejsou tuhé mrazy a strom je ještě holý. Neuškodíme tak stromu ani organismům, které na něm žijí.

Po provedení řezu je potřeba strom důkladně ošetřit. Jinak hrozí, že se do rány dostane plíseň, voda, která způsobí hnilobu, nebo dřevokazné houby. Rána by měla být vyhlazená, aby se rychleji hojila. Pokud je poškozena kůra kmene, doporučuje se seříznout rozpraskanou

[18] KYZLÍK, Pavel, RUDL, Aleš a kol. *Památné stromy Prahy*. 1. vyd. Vít Gajdůšek. Jan Němec. Praha: 01/43 ZO ČSOP, 2011, 192 s.

[19] KYZLÍK, Pavel, RUDL, Aleš a kol. *Památné stromy Prahy*. 1. vyd. Vít Gajdůšek. Jan Němec. Praha: 01/43 ZO ČSOP, 2011, 192 s.

ránu do oválného tvaru, který umožní rychlejší zacelení rány. Na hojení stromu má vliv jeho zdravotní stav, stupeň poškození a okolní podmínky.[20]

3.3.4 Bezpečnostní řez

Bezpečnostní řez se používá při odstraňování suchých, zlomených nebo jinak poškozených větví. Dále u větví přetížených, kterým hrozí odlomení, nebo u větví zasahujících do průchodů. Tyto větve se odřezávají z důvodu zajištění bezpečnosti. V některých případech není odstranění nutné a provede se pouze stabilizace koruny. Při bezpečnostním řezu není primárním cílem zajištění biologických potřeb stromu. Nelze přesně stanovit parametry pro správnost provedení řezu. Jiné požadavky jsou kladeny na bezpečnostní řezy u stromů rostoucích ve městech a jiné u stromů rostoucích ve volné krajině. Arborista sám zváží rozsah řezu a provede jej co nejšetrněji.

Z ekonomického hlediska je bezpečnostní řez finančně výhodnější, než řez zdravotní. Je také méně náročný. Nejčastěji se provádí u stromů s nízkou vitalitou nebo u stromů se sníženou společenskou hodnotou. U památných stromů bývá prováděn jen výjimečně. [21]

3.3.5 Zdravotní řez

Zdravotním řezem se zbavujeme větví suchých, poškozených, ohrožujících bezpečnost a větví infikovaných. Cílem je zlepšit biomechanickou vitalitu stromu a zajistit bezpečnost pro strom a jeho okolí. Při tomto řezu se snažíme zachovat přirozený tvar koruny stromu, zbavit strom přetížení a posílit stabilitu porušených větví. Pokud je potřebné provést odstranění větší části koruny, postupujeme vždy po jednotlivých krocích, abychom nenarušili energetickou a hormonální rovnováhu stromu.

Řez se ve většině případů používá preventivně k odstranění růstových defektů, které mohou způsobit poškození stromu. Výjimečně řez slouží k aktivaci fyziologických procesů stromu a podpoře jeho obnovy. U starých stromů je tento postup velmi riskantní, protože už nemívají dostatek síly, aby vyhnaly výmladky. Je zde velké riziko, že stromu spíše uškodíme, než pomůžeme.

---

[20] FLOWERDEW, Bob. *Prořezávání, úpravy a péče*. 1. vyd. Jiřina Stárková. Jana Moravcová. Praha: Metafora, 2012, 112 s. ISBN 978-80-7359-330-8.

[21] HORA, David. *Udržovací řezy stromů - stromy bez rizik. Zahrada - Park - Krajina* [online]. 2011 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: http://www.zahrada-park-krajina.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=148:udrovaci-ezy-strom-stromy-bez-rizik&catid=61:zakladani-a-udrba-zelen&Itemid=12

Dříve byl zdravotní řez hojně používán k prosvětlení a provzdušnění koruny. Dnes se mnoho odborníků domnívá, že pro tento účel nemá smysl řez provádět. Zastávají názor, že i větvě, rostoucí uvnitř stromu, mají svůj význam. Například v létě, kdy se vrchní část koruny zahřívá a je u ní zpomalena látková přeměna, jsou vnitřní části stromu chráněné před přímým sluncem a mohou provádět asimilaci efektivněji než vrchní porost stromu. S přibývajícím stářím stromu je občas potřeba ze zdravotních důvodů některé větve odstranit. I v tomto případě má pro strom vnitřní obrost koruny význam, protože může částečně zastoupit funkci větví odřezaných. [22]

3.3.6 Redukční řez

Redukční řez má za úkol zmenšit velikost plochy koruny stromu. Rozsah koruny redukujeme ve chvíli, kdy se stává překážkou pro domy, dopravní značky nebo elektrické vedení. Řez lze také použít pro zlepšení symetričnosti stromu a jeho stability. Stromu jsou odřezány koncové části větví při snaze zachovat tvar koruny.

Tento druh řezu je pro strom velmi náročný. Velké redukce je doporučeno provádět postupně, nejlépe v rozmezí několika let, aby se strom lépe uzdravil. Redukci koruny můžeme provést buď celkovou, nebo jednostrannou.

3.3.7 Výchovný řez

Výchovný řez se provádí u mladých stromů k usměrnění jejich růst. Je důležité pečovat o stromy již v mládí, abychom předešli komplikacím v budoucnu. Zanedbání výchovného řezu je hrubou chybou a vede ke vzniku krátkodobě perspektivních jedinců. Z hlediska financí je nejméně náročným řezem.

Při výchovném řezu odstraňujeme větve živé i suché. Při odstraňování živých větví odřezáváme pouze větve dceřiné. Mateřské větve nesmí být poraněny. Pokud dojde k jejich poškození, strom se neumí účinně bránit onemocnění. Ta se šíří hlouběji do dřeva a časem může dojít ke vzniku prasklin. Je důležité odstraňovat větve šetrně, aby byly řezné rány co nejmenší. Platí pravidlo, že průřez odříznuté větve by měl být třetinový v porovnání s mateční větví. Někdy se v koruně stromů vyskytují větve mrtvé. Je potřeba je odstranit na okraj živého pletiva větve mateřské, aby strom nebyl oslabován a nedošlo k šíření patogenů na další větve.

---

[22] HORA, David. *Udržovací řezy stromů - stromy bez rizik. Zahrada - Park - Krajina* [online]. 2011 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: http://www.zahrada-park-krajina.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=148:udrovaci-ezy-strom-stromy-bez-rizik&catid=61:zakladani-a-udrba-zelen&Itemid=122

Jak rychle se zacelují rány stromu, závisí ne jeho věku, zdraví, druhu, stanovišti a kvalitě provedeného řezu. Nejlépe se hojí rány malé, neroztřepené a s pravidelným tvarem. Vhodné období pro provedení výchovného řezu je koncem zimy, kdy na stromě ještě nevyrašily listy a stavba koruny je přehledná. Stromy, které jsou náchylné k namrzání ran, ošetřujeme v období od března do června. Nevhodné je řezat stromy v zimě a v létě, kdy rány vysychají a praskají. Někdy se rány potírají různými roztoky, které mají zabránit vniknutí patogenů a urychlit zacelení rány. Jejich vliv na rychlost hojení však není zcela prokázán.

Výchovný řez je důležité provést v prvních deseti až dvaceti letech života stromu. Řez pak opakujeme každé dva až tři roky. U starších stromů tento cyklus opakujeme v intervalu tří až pěti let. Cílem je redukovat korunu do tvaru odpovídající danému druhu stromu, pomoci stromu ve zdravém vývoji a přizpůsobit ho podmínkám stanoviště (například upravujeme podchodnou výšku stromu).

U výchovného řezu se setkáváme se třemi typy jeho provedení. U jehličnanů můžeme řez vést paralelně s kmenem nebo mateřskou větví. Paralelní řez je nevhodný pro stromy listnaté, u kterých poškodíme větevní límeček. Tím stromu vznikne rána, která se špatně zacelí a způsobí jeho oslabení.

Dalším chybně provedeným řezem je pahýl. Pahýl vzniká, pokud neodstraníme větev celou. Stejně jako paralelní řez znamená pro strom riziko nákazy a zpomalení hojení rány. Výhodou tohoto řezu je, že nepoškodíme větevní límeček. Chybu můžeme dodatečně napravit odříznutím pahýlu.

Správně provedený řez je řez na větevní límeček, při kterém zachováme i korní hřebínek. Tento řez respektuje přirozený růst stromu a je doporučován odborníky. Podobným řezem je řez na větevní kroužek, který se používá v sadovnictví. Tento řez je veden kolmo na odstraňovanou větev a může při něm vzniknout pahýl. Oba řezy jsou, ale považovány za správné.

Aby nedocházelo k neodbornému ošetřování stromů, je třeba mít na paměti, že řez by měl provést arborista.[23]

[23] WÁGNER, Pavel, ŽĎÁRSKÝ, Marek. *Výchovný řez stromů. Zahrada - Park - Krajina* [online]. 2011 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: http://www.zahrada-park-krajina.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=129:vychovny-ez-strom&catid=61:zakladani-a-udrba-zelen&Itemid=122

3.3.8 Konzervace dutin

Konzervace slouží u starých stromů ke stabilizaci tlením poškozených částí. Užívá se k zastavení rozkladu nebo alespoň k jeho zpomalení. Není to postup, který by zajistil obnovení napadených částí stromu. U památných stromů je trouchnivění vnitřní části kmene poměrně časté. Když strom stárne, zásobovací schopnost pletiv se směrem od krajů ke středové části snižuje. Po obvodu je strom zásobován látkami, a to mu umožňuje růst. Uvnitř postupně dřevo odumírá a vytváří tak vhodné podmínky pro houbové infekce. Z mnoha výzkumů vyplývá, že to jestli strom má nebo nemá vnitřek kmene, není pro jeho stabilitu rozhodující. Pro udržení rovnováhy je důležité, aby kmen zaujímal určitou rozlohu.

K rozpadu vnitřních částí stromů přispívají dřevokazné houby. U mladých a silných stromů je riziko napadení velmi nízké. Houbové choroby většinou postihují stromy oslabené a staré. Není však podmínkou, že jejich činnost strom zahubí. V některých případech dokonce stromu pomáhají získat zpět živiny vázané v odumřelém dřevě a zbavují ho nadměrné zátěže. Rozklad však nesmí přesáhnout určitou hranici, která by vedla k uhynutí stromu. Při konzervaci dutin odstraňujeme pouze dřevo, které již ztrouchnivělo. Houbové nákazy strom zbavit nelze, pouze ji zpomalíme. Význam ošetření je spíše estetický. Při čištění se musí dávat pozor, aby nebyla poškozena živá pletiva. Nákaza se v dutině šíří nerovnoměrně a je těžké odstranit všechna ložiska. Pokud je ošetření špatně provedeno, hrozí zhoršení stavu stromu a rychlejší šíření infekce. Dalším problémem, který může nastat, je narušení statiky stromu a ohrožení chráněných živočichů, kteří se v dutině mohou vyskytovat. Vyčištěné dutiny se nesmí vyplňovat žádným materiálem.

Ošetření dutiny může být mechanické nebo chemické. Mechanické ošetření obnáší odstranění infikované hmoty z dutin. Pro chemické ošetření se užívají různé nátěry, které mají zamezit proniknutí houby do dřeva. Oba typy ošetření mohou ohrozit strom nebo organismy, které v něm žijí. Jsou finančně náročné a prospívají víc vzhledu stromu než jeho zdraví. V obydlených oblastech se u některých dutin provádí zastřešování, které má za úkol strom chránit.[24]

3.3.9 Bezpečnostní vazby

[24] KOLAŘÍK, Jaroslav. *Konzervační ošetření stromů - účel a náplň. Zahrada - Park - Krajina* [online]. 2011 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: http://www.zahrada-park-krajina.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=249:konzervani-oeteni-strom-uel-a-napl&catid=61:zakladani-a-udrba-zelen&Itemid=122

Vazby se používají ke stabilizaci stromů. Slouží jako podpora rozpadajícím se kmenům a narušeným větvím. Významně se podílejí na zvýšení životnosti poškozených stromů. Ke stabilizaci se používají ocelová lana, která se vhodně umístí do koruny stromu. Problémem může být zarůstání lan a přivyknutí stromu na vazbu do takové míry, že už bez ní není schopen udržet rovnováhu. Jiným typem vazeb jsou vazby ze syntetických materiálů. Mají výhodu, že jsou lehčí než ocelová lana a lze je instalovat i do vyšších částí koruny, aniž by došlo k přetížení větví. Nevýhodou je jejich omezená životnost. U všech vazeb je důležitá každoroční kontrola.

3.4 Náklady na ošetření

Cena ošetření památného stromu se pohybuje kolem 50 000 Kč. [25] Způsob ošetření navrhuje arborista po předchozím zhodnocení zdravotního stavu stromu. Výše nákladů závisí na míře poškození stromu, na jeho přístupnosti a na náročnosti provedených prací.

Tabulka 1: Ceny ošetření stromů [26]

Typ ošetření	**Cena**
Bezpečnostní řez	1200 – 3000 Kč
Zdravotní řez	1200 – 3500 Kč
Redukční řez	2200 – 6000 Kč
Kompletní rekonstrukce koruny	2200 – 10000 Kč
Konzervace dutin (průměr 30 cm)	1000 Kč
Vyčištění dutin (průměr 50 cm)	600 Kč
Bezpečnostní vazby - materiál	1500 – 3500 Kč
Bezpečnostní vazby - instalace	3000 – 6000 Kč

[25] KYZLÍK, Pavel, RUDL, Aleš a kol. *Památné stromy Prahy*. 1. vyd. Vít Gajdůšek. Jan Němec. Praha: 01/43 ZO ČSOP, 2011, 192 s.

[26] BERCHA, Jan. *Jan Bercha - Arboreta: Mluvíme řečí stromů* [online]. 2012 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: http://www.bercha.cz/index.php?page=sluzby

3.5 Genofond památných stromů

3.5.1 Záchrana genofondu

U památných stromů starých 250 – 300 let vycházíme z předpokladu, že jsou potomky populací domácích dřevin, které původně v oblasti rostly. Stejný předpoklad bereme v úvahu i u těch památných stromů, které jsou podobného stáří, ale byly vysazeny uměle například v parcích, u památníků apod. Řídíme se tím z toho důvodu, že v dobách jejich vysazení k dálkovým přesunům dřevin téměř nedocházelo. Právě takové stromy mají důležitou roli pro tvorbu genofondu. Význam pro genofond mají i památné stromy obdobného stáří, které jsou v naší oblasti nepůvodní, takzvaně introdukované. U těchto stromů nás zajímají jejich růstové vlastnosti a zvláštnosti.

Výběrem stromů, které jsou součástí genofondu, se ve svém projektu v letech 1997 - 2005 zabýval Výzkumný ústav okrasného zahradnictví v Průhonicích ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR. Celkem bylo zkoumáno a hodnoceno více než tisíc stromů. Pro výzkum byly vybrány stromy velmi staré, stromy historické a stromy neobvyklého vzrůstu. Projekt obsahoval tyto části:

a) terénní průzkum, kdy se hodnotil zdravotní stav stromu a jeho vhodnost pro další reprodukci,
b) namnožení potomstva vybraných stromů,
c) vytvoření genobanky vybraných památných stromů v dendrologické zahradě v Průhonicích.[27]

3.6 Finanční podpora

3.6.1 Operační program Životní prostředí

Operační program Životní prostředí je zaměřen na zlepšení kvality a ochranu životního prostředí. Finanční prostředky pro realizaci projektů poskytuje Fond soudržnosti a Evropský fond pro regionální rozvoj. Na období v letech 2007 – 2013 je pro ČR vyčleněno zhruba 5,2 miliard EUR. Další prostředky lze pomocí jiných programů čerpat ze státního rozpočtu a od

[27] REŠ, B., ŠTĚRBA, P., *Památné stromy: Metodika AOPK ČR* [online]. 3. vyd. Praha 4: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2010 [cit. 2013-10-18]. ISBN 978-80-87457-01-6.

Státního fondu životního prostředí ČR, které mohou dohromady poskytnout až 300 milionů EUR.[28]

Zažádat o dotaci mohou právnické a fyzické osoby, obce, města, organizace státní správy a samosprávy, vysoké školy, neziskové organizace, výzkumné ústavy a další. Přesný výčet žadatelů je specifikován v každé oblasti podpory samostatně.

Výše podpory se u jednotlivých projektů liší. Podmínkou pro její získání je veřejné spolufinancování. Podporu lze čerpat i na vytvoření projektu a během jeho realizace.

Podpora prostřednictvím operačního programu Životní prostředí je určena pro všechny regiony ČR kromě hl. m. Prahy.

Operační program Životní prostředí je rozdělen do 8 prioritních os:

1) Zlepšování hospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní
2) Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí
3) Udržitelné využívání zdrojů energie
4) Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží
5) Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik
6) Zlepšování stavu přírody a krajiny
7) Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu
8) Technická pomoc financovaná z Fondu soudržnosti[29]

Památnými stromy se zabývá prioritní osa 6 – Zlepšování stavu přírody a krajiny. Tato osa obsahuje 6 oblastí podpory:

6.1 – Implementace a péče o území soustavy Natura 2000

6.2 – Podpora biodiverzity

6.3 – Obnova krajinných struktur

6.4 – Optimalizace vodního režimu krajiny

6.5 – Podpora regenerace urbanizované krajiny

---

[28] MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Operační program Životní prostředí: Implementační dokument* [online]. 2009 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/10/3040-2009_03_12_implementacni_dokument_opzp_doplneno_po_MV_23_12_09.pdf

[29] MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Operační program Životní prostředí: Implementační dokument* [online]. 2009 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/10/3040-2009_03_12_implementacni_dokument_opzp_doplneno_po_MV_23_12_09.pdf

6.6 – Prevence sesuvů a skalních řícení, monitorování geofaktorů a následků hornické činnosti a hodnocení neobnovitelných přírodních zdrojů včetně zdrojů podzemních vod[30]

K památným stromům se vztahují oblasti 6.3 – Obnova krajinných struktur a 6.5 – Podpora regenerace urbanizované krajiny.

3.6.2 Oblast podpory 6.3 – Obnova krajinných struktur

Cílem této oblasti je zabezpečit ekologickou stabilitu krajiny. Zahrnuje obnovu krajinných prvků a snahu zvýšit jejich počet, udržení stability přírodních poměrů lesů a regeneraci lesů a lesní půdy.

Podporovány jsou projekty zaměřující se zejména na ochranu půdy, výsadbu zeleně, obnovu krajinných prvků, péči o památné stromy, zachování ekosystému lesů a regeneraci lesů.

3.6.3 Oblast podpory 6.5 – Podpora regenerace urbanizované krajiny

V této oblasti je hlavní snahou navrátit zeleň do zastavěných území, především do měst, kde je jí málo. Dále je žádoucí již existující rostliny zachovávat a osazovat nové plochy, které budou plnit funkci dekorační či izolační. Podpora je poskytována i chráněným územím v případě, že se v nich nacházejí zchátralé a nevyužívané objekty, které je potřeba odstranit nebo zajistit. Hlavním cílem oblasti podpory je rozšířit zelené plochy a vytvořit tak klidné a přátelské prostředí vhodné pro odpočinek a rekreaci.

Projekty spadající pod tuto oblast podpory se zabývají revitalizací sídelní zeleně, zakládáním a obnovou parků, zakládáním a obnovou stromořadí a významných stromů, výsadbou vegetace na místech odstraněné ekologické zátěže a zajištěním nevyužívaných staveb v chráněných územích.

3.6.4 Výše podpory

Podpora v rámci prioritní osy 6 je poskytována Evropským fondem regionálního rozvoje formou dotace. Pokud projekt předloží veřejný subjekt, může získat podporu do výše 85% způsobilých veřejných výdajů. V oblasti podpory 6.3 je možné získat podporu dokonce až 95% způsobilých veřejných výdajů. V případě, že žádost předloží subjekt, jehož zdroje nejsou veřejnými zdroji, nepřesáhne dotace míru stanovenou Evropským fondem regionálního

[30] MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Operační program Životní prostředí: Implementační dokument* [online]. 2009 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/10/3040-2009_03_12_implementacni_dokument_opzp_doplneno_po_MV_23_12_09.pdf

rozvoje, která je dána programem, do kterého je projekt zařazen. V obou případech se musí příjemce podílet na spolufinancování a uhradit minimálně 10 % z celkových způsobilých výdajů.

Celkem bylo vyčleněno Evropským fondem regionálního rozvoje 599,424 milionů eur pro podporu programů prioritní osy 6. Z toho bylo určeno 77,925 milionů eur pro oblast podpory 6.3 a 86,916 milionů eur pro oblast podpory 6.5.[31]

3.6.5 Příjemce podpory

Podle pravidel operačního programu Životní prostředí musí příjemce podpory být zároveň vlastníkem nebo nájemcem pozemku, na kterém bude projekt realizován. Případně je možné předložit jinou smlouvu obsahující souhlas vlastníka pozemku s realizací projektu. Výjimka je připuštěna pouze v oblasti podpory 6.1.

V jednom projektu je dovoleno kombinovat jednotlivé oblasti podpory 6.2, 6.3, 6.4, a 6.5. Projekt je následně přidělen do té oblasti, jejíž náklady jsou nejvyšší. Udržitelnost u všech projektů prioritní osy 6 musí být zaručena po dobu 5 let od ukončení projektu.

Pro oblasti podpory 6.3 a 6.5 mohou být příjemci fyzické osoby nepodnikatelé, obce, města, kraje, příspěvkové organizace a organizační složky obcí, měst a krajů, svazky obcí, státní podniky, státní organizace, vysoké školy a univerzity, organizační složky státu s výjimkou pozemkových úřadů, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, správy národních parků a jimi zřizované příspěvkové organizace, státní příspěvkové organizace, veřejné výzkumné instituce, občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, subjekty jejichž činnost není podnikatelskou podle Obchodního zákoníku, nepodnikatelské subjekty vlastněné z více než 50 % majetku obcemi či jinými veřejnoprávními subjekty, obchodní společnosti vlastněné z více než 67 % majetku obcemi či jinými veřejnoprávními subjekty. Pro projekty z oblasti podpory 6.3 mohou dotaci získat i fyzické a právnické osoby, které jsou podnikateli.[32]

3.6.6 Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích

---

[31] MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Operační program Životní prostředí: Implementační dokument* [online]. 2009 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/10/3040-2009_03_12_implementacni_dokument_opzp_doplneno_po_MV_23_12_09.pdf

[32] MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Operační program Životní prostředí: Implementační dokument* [online]. 2009 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/10/3040-2009_03_12_implementacni_dokument_opzp_doplneno_po_MV_23_12_09.pdf

Podprogram se týká majetku státu ve zvláště chráněných územích, který obhospodařují organizace ochrany přírody. Finanční prostředky jsou poskytovány na zpracování dokumentů, které jsou nutné pro zajištění péče o majetek, na údržbu a budování technických zařízení a objektů ve zvláště chráněných územích a ochranných pásmech, na odstranění negativních vlivů v těchto územích a k zajištění ochrany těch částí přírody, pro něž bylo chráněné území nebo ochranné pásmo vytvořeno. Opatření jsou v dokumentu podrobněji popsána a v jednotlivých výčtech jsou uvedeny akce týkající se přímo památných stromů.

O přidělení dotace rozhoduje Ministerstvo životního prostředí ČR. To je také oprávněno provádět kontrolu využití dotace a realizace projektu. Žadatelem mohou být Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, správy národních parků a Správa jeskyní ČR. Finanční prostředky jsou poskytovány ve výši 100 % vynaložených nákladů. Podmínkou je, že projekt nesmí být realizován za účelem zisku.[33]

3.6.7 Program péče o krajinu

Program péče o krajinu je programem Ministerstva životního prostředí ČR. Zahrnuje tři podprogramy:

a) Podprogram pro naplňování opatření vyplývajících z plánů péče o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany ptačích oblastí a evropsky významných lokalit (PPK chráněná území)

b) Podprogram pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí (PPK volná krajina)

c) Podprogram pro zabezpečení péče o ohrožené a handicapované živočichy (PPK handicapy) [34]

K památným stromům se vztahují PPK chráněná území a PPK volná krajina.

Podle ustanovení PPK chráněná území jsou příjemci dotace Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, správy národních parků a Správa jeskyní ČR. Mezi předměty podpory patří mimo jiné záchrana genofondu původních druhů stromů, zajištění péče o památné stromy a jejich skupiny a dosadby památných stromů.

---

[33] AOPK ČR. *Finanční nástroje péče o přírodu a krajinu: Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích* [online]. 2012 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: http://www.dotace.nature.cz/

[34] AOPK ČR. *Finanční nástroje péče o přírodu a krajinu: Program péče o krajinu* [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: http://www.dotace.nature.cz/ppk-programy.html

V PPK volná krajina může být žadatelem organizační složka státu, fyzická osoba nebo právnická osoba. Je nutné, aby žadatel byl vlastníkem pozemku, jeho nájemcem nebo podnájemcem. Pokud projekt realizuje jiná osoba, musí od vlastníka získat pověření. Mezi opatření, která jsou tímto podprogramem financována, patří péče o památné stromy a jejich skupiny, dosadba památných stromů, ochrana a ošetření památných stromů. Prostředky lze získat až do výše 250 000 korun.[35]

3.6.8 Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny

Správcem programu Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny je odbor péče o krajinu Ministerstva životního prostředí. Program obsahuje šest podprogramů. Hlavním úkolem je podpořit opatření, která zmírňují dopady klimatických změn na ekosystémy. Ročně je rozděleno několik desítek milionů korun. Dotace je poskytnuta k pokrytí až 100 % vynaložených nákladů. Finanční prostředky získané z programu nesmí být zdrojem veřejné podpory. Prostředky využívají správy národních parků a Agentura ochrany přírody a krajiny ČR k financování záchranných programů a programů péče.

Památných stromů se částečně týká podprogram 115 162 (Zajištění povinností orgánů ochrany přírody ve vztahu k zvláště chráněným územím a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany ptačích oblastí a evropsky významných lokalit) a podprogram 115 165 (Adaptační opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny na nelesní ekosystémy).[36]

Podprogram 115 162 zahrnuje vytváření plánů péče pro zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma, tvorbu podkladové dokumentace pro vyhlášení nebo změnu těchto území a označování zvláště chráněných území a památných stromů.

Podprogram 115 165 se zabývá tvorbou a obnovou biotopů a ekostabilizačních prvků v krajině. Mezi podporované činnosti patří péče o dřeviny, zachování krajinných prvků a úprava stanovištních poměrů.

3.7 Metodika Oceňování dřevin rostoucích mimo les

Metodiku vytvořila Agentura ochrany přírody a krajiny ČR ve spolupráci s Lesnickou a dřevařskou fakultou Mendelovy lesnické a zemědělské univerzity. Tato metodika navazuje na

---

[35] AOPK ČR. *Finanční nástroje péče o přírodu a krajinu: Program péče o krajinu* [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: http://www.dotace.nature.cz/ppk-programy.html

[36] AOPK ČR. *Finanční nástroje péče o přírodu a krajinu: Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny* [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: http://www.dotace.nature.cz/ppk-programy.html

předchozí práci Českého ústavu ochrany přírody, který se danou problematikou zabýval již od roku 1993. Dalšími podklady, ze kterých Agentura ochrany přírody a krajiny ČR vycházela, jsou metodiky oceňování dřevin v zahraničí. Metodika Oceňování dřevin rostoucích mimo les byla doplňována o nová kritéria a konzultována s odborníky, aby bylo dosaženo zohlednění všech společenských a ekologických přínosů dřevin. Jejím úkolem je zpracovat podrobnější ohodnocení dřevin doplňující platné zákony a tím docílit efektivnější náhrady škod. [37]

Oceňování dřevin se provádí při:

1) prodeji nebo jiném převodu nemovitosti,

2) poškození dřevin,

3) kácení dřevin.

V prvním případě se postupuje podle zákona o oceňování majetku 151/1997 Sb. Při poškození nebo pokácení dřeviny se k ocenění používá právě metodika Asociace ochrany přírody a krajiny ČR. V případech, kde došlo k pokácení dřeviny, může být požadováno jako kompenzace za vzniklou újmu vysazení dřevin nových. Vysazení probíhá buď přímo v místech, kde byl strom pokácen, nebo v jejich blízkosti. Rozsah výsadby se vypočítá pomocí metodiky oceňování dřevin rostoucích mimo les. Požadavkem je, že výsadby musí být realizovány do pěti let, aby došlo k rychlé obnově funkcí, které plnily dřeviny původní. Při poškození dřevin může být kromě pokuty uložené zákonem také požadována kompenzace vzniklé ekologické újmy. K výpočtu snížené hodnoty dřevin se opět použije metodika Oceňování dřevin rostoucích mimo les.[38]

Při oceňování stromů rozlišujeme, jestli se jedná o samostatné jedince nebo skupiny stromů. K výpočtu lze použít internetovou kalkulačku dostupnou na stránkách Agetury ochrany přírody a krajiny ČR. Pro zjištění správné hodnoty je nutné zadat tyto údaje:

a) taxon stromu
b) průměr kmene ve výšce 1,3 m
c) výška stromu
d) výška nasazení koruny
e) průměr koruny

---

[37] KOLAŘÍK, Jaroslav, a kol..*Oceňování dřevin rostoucích mimo les: Metodika AOPK ČR* [online]. 1. vyd. Praha4: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2009 [cit. 2013-10-25]. ISBN 978-80-87051-72-6

[38] KOLAŘÍK, Jaroslav, a kol..*Oceňování dřevin rostoucích mimo les: Metodika AOPK ČR* [online]. 1. vyd. Praha4: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2009 [cit. 2013-10-25]. ISBN 978-80-87051-72-6

f) fyziologická vitalita
g) zdravotní stav
h) odstraněná část koruny (%)
i) památný strom (ano/ne)
j) atraktivita umístění stromu
k) růstové podmínky
l) prvky se zvýšeným biologickým potenciálem
m) biologický význam stanoviště[39]

Výpočet můžeme provést i bez internetové kalkulačky podle metodiky Oceňování dřevin rostoucích mimo les za použití bodovací metody. V prvním kroku určíme rychlost růstu stromu. Pro jednotlivé druhy stromů byl v metodice vytvořen seznam, kde je možné tento údaj vyhledat. V dalším kroku nás bude zajímat průměr kmene stromu. Tento průměr vyhledáme v tabulce, která je rovněž zahrnuta v metodice a propojuje tento údaj s údajem o rychlosti růstu. Z těchto dvou kroků získáme základní bodovou hodnotu. Obdobně bodujeme podle dalších tabulek objem koruny, zdravotní stav stromu a jeho fyziologickou vitalitu. V posledním kroku se získané body přepočítávají na peníze. Při výpočtu je zohledněna průměrná míra inflace.[40]

U skupin stromů je určení jejich hodnoty složitější. Pokud se jedná o skupinu druhově a velikostně různorodou, je její výsledné ocenění rovno součtu hodnot jednotlivců. U skupin stromů skládajících se z jedinců stejného druhu, kteří mají podobné parametry, se k výpočtu použijí střední hodnoty.

[39] AOPK ČR. *Internetová kalkulačka pro oceňování dřevin* [online]. 2012 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: http://ocenovanidrevin.nature.cz/strom.html

[40] KOLAŘÍK, Jaroslav, a kol..*Oceňování dřevin rostoucích mimo les: Metodika AOPK ČR* [online]. 1. vyd. Praha4: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2009 [cit. 2013-10-25]. ISBN 978-80-87051-72-6

4 Výzkumná část

4.1 Cíl výzkumné části

Cílem výzkumné části je zdokumentování památných stromů na území Prahy 10, Prahy 15 a Prahy 22, jejich zmapování a fotodokumentace. U každého vybraného jedince je uveden jeho podrobný popis a všechny důležité údaje, které tvoří podklad pro tvorbu výsledků práce. Dále je posouzena péče o stromy poskytovaná majitelem a stav, ve kterém se památný strom nachází.

4.2 Metodika výzkumné části

Na začátku výzkumu proběhl výběr území, na kterém byly památné stromy podrobně zkoumány. Podle Ústředního seznamu ochrany přírody vedeným AOPK ČR byl vytvořen seznam jedinců, kteří se vyskytují v dané oblasti. Dále byly podle tohoto seznamu zaznamenány údaje o datu vyhlášení památného stromu, katastrálním území a čísle parcely. Pomocí výpisu z katastru nemovitostí byli dohledáni vlastníci pozemků. U všech vybraných památných stromů byl změřen průměr kmene ve výšce 130 cm nad zemí, bylo zkontrolováno značení a pořízena fotodokumentace. Stav stromu byl hodnocen subjektivně podle níže uvedené stupnice. U všech stromů byl uveden český i latinský název a slovně popsána poloha stromu. Pro přesnější popis byly z internetových map vytvořeny výřezy a pomocí GPS lokátoru byly určeny souřadnice výskytu stromu. Od vlastníků stromů byly osobně nebo pomocí dopisu či e-mailu zjišťovány bližší informace o péči, kterou stromu poskytují, a jejich zkušenosti s čerpáním dotací na ošetřování památných stromů.

4.3 Popis vybraného území

4.3.1 Městské části hlavního města Prahy

Hlavní město Praha je obcí a zároveň krajem. Je rozděleno na 22 městských částí. Tyto části jsou samosprávné a plní úkoly v rámci přenesené působnosti. Každá městská část má vlastní radu, zastupitelstvo, starostu, úřad a je oprávněna zřizovat další orgány například výbory (kontrolní a finanční výbor zřizuje vždy) a komise. Městské části jsou také právnickými osobami. V právních vztazích vystupují svým jménem a jsou odpovědné za dodržení závazků vzniklých na základě těchto vztahů.

V této práci byly zkoumány památné stromy nacházející se na územích městských částí Prahy 10, Prahy 15 a Prahy 22.

4.3.2 Praha 10

Praha 10 se nachází na jihovýchodě města. Její území zahrnuje Vršovice, Vinohrady, Strašnice, Malešice, větší část Záběhlic, část Michle, kousek Žižkova, Hrdlořez a Hloubětína. Většina jejích částí má již dlouholetou tradici a jejich názvy jsou pozůstatky názvů obcí, z nichž některé jsou svým vznikem datovány do 11. století. Na území Prahy 10 se nachází část parku Hostivař – Záběhlice. Součástí tohoto parku je přírodní památka Meandry Botiče.

4.3.3 Praha 15

Praha 15 je sousední městskou částí Prahy 10. Tvoří ji Hostivař, Horní Měcholupy, Dolní Měcholupy, Petrovice, Dubeč a Štěrboholy. Nalezneme zde například archeologickou památku Hradiště Hostivař, která se rozprostírá nad Hostivařskou přehradou, památkovou zónu Stará Hostivař, která je ukázkou historické architektury, původně gotickou tvrz Toulcův dvůr a mnoho dalších památek. Hostivařská přehrada je součástí lesoparku Hostivař – Záběhlice. Je oblíbeným rekreačním střediskem a zároveň největší vodní plochou v Praze.

4.3.4 Praha 22

Praha 22 sousedí s městskou částí Praha 15. Zahrnuje oblast Uhříněvsi, Pitkovic a Hájku u Uhříněvsi. Dále pod ní spadají Královice, Kolovraty, Nedvězí a Benice. Mezi historické památky, které zde nalezneme, patří barokní kostel Všech svatých, barokní socha sv. Jana Nepomuckého a starý mlýn pocházející z 16. století. Na jejím území se nachází přírodní památka Obora, Podleský rybník, rybník Vodice, Husův park a přírodní památka Pitkovická stráň.

4.4 Druhové zastoupení památných stromů v Praze

Na území hlavního města Prahy se podle ústředního seznamu památných stromů vedeného Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR nachází celkem 203 významných stromů. Na grafu uvedeném níže je zachycena druhová skladba památných stromů v hlavním městě. Nejvíce jsou zde zastoupeny duby letní, lípy a jasany. Ve skupině „Ostatní“ se nachází tyto druhy stromů: 2 hrušně obecné, 2 sekvojovci obrovští, olše lepkavá, tis červený, cedr atlaský, topol bílý, javor babyka, javor mléč a jilm vaz.

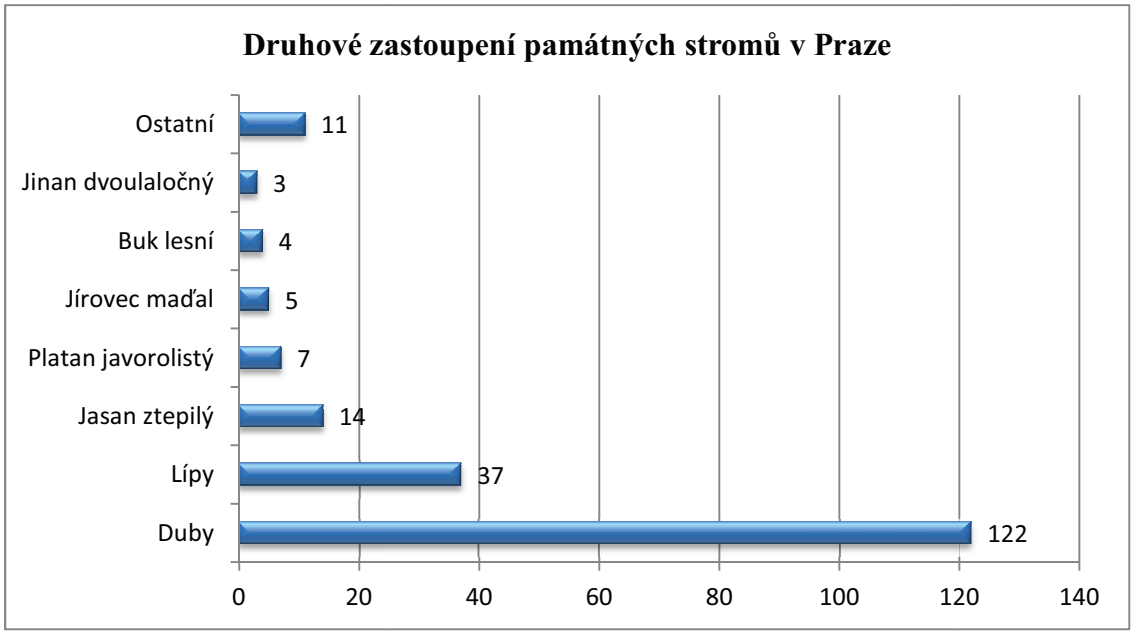

Graf č. 1: Druhové zastoupení památných stromů v Praze

4.5 Popis nejvíce rozšířených druhů památných stromů

4.5.1 Dub

Duby jsou velmi odolné dřeviny, které byly dříve využívány pro léčivé účinky. Jejich kůra působí protizánětlivě. Jejich dřevo je velmi tvrdé a používá se k výrobě nábytku, parket a vodních staveb. Díky své nenáročnosti a houževnatosti vydrží dub mnoho let. Mezi památnými stromy zaujímá tento druh přední místo. V ideálních podmínkách se může dožít až tisíc let. Nejvyšší jedinci jsou až 40 metrů vysocí. Duby patří mezi stromy jednodomé. Nejhojněji se dnes vyskytují ve středních Čechách a na jihu Moravy.

4.5.2 Lípa

Lípa je naším národním stromem. Může dorůstat do výšky až 40 metrů a vydržet i tisíc let. Květy lípy, se používají jako lék na nachlazení a horečku. Lípa přitahuje i včely, které opylují její květy a vytváří lipový med. Její dřevo je vhodné pro řezbáře. V lesích jí najdeme jen ojediněle. Většina památných lip byla vysazena jako okrasné dřeviny na návsích a podél cest.

4.5.3 Jasan

Jasany dosahují stáří do 250 let a výšky až 45 metrů. Jsou jedním z nejvyšších druhů stromů. Listy obsahují velké množství vody. Dříve se užívali ke krmení zvířat a k výrobě čajů, které léčily revma a čistily krev. Dřevo jasanu je odolné a pružné. Využívá se k výrobě nábytku a nářadí. Jasany jsou jednodomé dřeviny. Nejlépe se jim daří na vlhkých stanovištích.

4.6 Popis vybraných památných stromů

Níže popsané památné stromy jsou členěny podle městských částí, ve kterých se nacházejí (Praha 10, Praha 15, Praha 22). U každého je uveden český a latinský název, poloha, kód ústředního seznamu, datum vyhlášení, velikost stromu a další zajímavé údaje. Stav stromu je hodnocen na stupnici od 1 do 5, kdy 1 znamená strom vitální bez viditelných zásahů, 2 drobné poškození, 3 viditelné zásahy do vzhledu stromu, 4 strom s velkým poškozením nebo odumřelý strom.

4.6.1 Památné stromy městské části Praha 10

Dub letní v Záběhlicích (Příloha I)

Druh stromu: Dub letní

Latinský název: Quercus robur L.

Katastrální území: Záběhlice

Číslo parcely: 22/1

Vlastník: fyzická osoba

Počet stromů: 1

Výška (m): 34

Obvod kmene ve výšce 130 cm nad zemí (cm): 525

Odhadované stáří: 290 let

Datum vyhlášení za památný strom: 22. 5. 2001

Kód ústředního seznamu: 104294

Stav stromu: 1

Souřadnice GPS: 50°3'9.321"N, 14°29'37.25"E

Značení: na plotu autoservisu tabulka se státním znakem a nápisem Památný strom

Dub letní v Záběhlicích se nachází poblíž zastávky U Lípy v ulici Záběhlická na zahradě soukromého pozemku. Pozemek je od ulice Záběhlická oddělen potokem Botič, který protéká hostivařskou přehradou a vytváří přírodní památku Meandry Botiče. Dub je součástí přírodního parku Hostivař – Záběhlice, který byl vyhlášen roku 1990. Dub se nachází na kraji zahrady a z ulice lze vidět jen část jeho koruny. Lepší přístup k němu je z autoservisu, který

se zahradou sousedí. Okolí stromu je celkem rozličné. Zatímco zahrada je majitelem udržovaná, ze strany autoservisu jsou hned za plotem uloženy náhradní díly, což kazí zážitek z pozorování stromu. Strom je jedním z největších dubů v Praze a je ve výborném stavu.

4.6.2 Památné stromy městské části Praha 15

Švehlův dub v Hostivaři (Příloha II)

Druh stromu: Dub letní

Latinský název: Quercus robur L.

Katastrální území: Hostivař

Číslo parcely: 2241/1

Vlastník: fyzická osoba

Počet stromů: 1

Výška (m): 27

Obvod kmene ve výšce 130 cm nad zemí (cm): 411

Odhadované stáří: 190 let

Datum vyhlášení za památný strom: 9. 5. 2001

Kód ústředního seznamu: 104303

Stav stromu: 1

Souřadnice GPS: 50°2'57.619"N, 14°31'43.681"E

Značení: na vratech statku tabulka se státním znakem a nápisem Památný strom

Švehlův dub se nachází poblíž autobusové zastávky Hostivařské náměstí. Dojdeme k němu ulicí v Horkách. Je součástí statku, u kterého roste mezi ohradami. Je jedinečný krásným tvarem koruny, kterým se může pyšnit jako jeden z mála památných stromů. Dub je důležitý i z historického hlediska. Byl pojmenován po významném československém politikovi Antonínu Švehlovi, který žil na statku v Hostivaři. Zde ho navštěvoval i prezident Tomáš Garrigue Masaryk. Říká se, že společně sedávali pod tímto dubem a vedli rozpravy. Strom se nachází poblíž potoku Botič a je součástí přírodního parku Hostivař – Záběhlice.

Jasan ztepilý u kostela sv. Petra (Příloha III)

Druh stromu: Jasan ztepilý

Latinský název: Fraxinus excelsior L.

Katastrální území: Dubeč

Číslo parcely: 2

Vlastník: Hl. m. Praha, spravuje městská část Praha - Dubeč

Počet stromů: 1

Výška (m): 28

Obvod kmene ve výšce 130 cm nad zemí (cm): 370

Odhadované stáří: 145 let

Datum vyhlášení za památný strom: 26. 1. 2000

Kód ústředního seznamu: 104311

Stav stromu: 3

Souřadnice GPS: 50°3'19.523"N, 14°34'49.377"E

Značení: na zdi u brány kostela tabulka se státním znakem a nápisem Památný strom, doplněno tabulkou s informacemi o stromě

Jasan se nachází na Lipovém náměstí nedaleko zastávky Dubeček. Roste před kostelem svatého Petra, který byl postaven ve 14. století. Při přestavbě roku 1868 byly vysazeny jasany dva. Druhý jasan byl pokácen roku 1945, při tvorbě ochranné barikády před německým vojskem. Na stromu je patrné neuvážené ořezání spodních větví koruny, čímž se zvedlo její těžiště a zvýšila výmladnost. Stav stromu je jinak dobrý.

4.6.3 Památné stromy městské části Praha 22

Duby letní v pásu Říčanky (Příloha IV)

Druh stromu: Dub letní

Latinský název: Quercus robur L.

Katastrální území: Uhříněves

Číslo parcely: 1756/1

Vlastník: Česká republika, spravují Lesy České republiky, s. p.

Počet stromů: 6

Výška (m): 23 - 30

Obvod kmene ve výšce 130 cm nad zemí (cm): 174 - 428

Odhadované stáří: 200 let

Datum vyhlášení za památný strom: 29. 12. 1999

Kód ústředního seznamu: 104309

Stav stromu: 1 - 2

Souřadnice GPS: 50°1'57.765"N, 14°35'59.671"E

Značení: na zemi u stromů tabulka se státním znakem a nápisem Památné stromy

Šest dubů letních se nachází na břehu Říčanského potoka. Dojdeme k nim z Nového náměstí od městského úřadu v Uhříněvsi směrem k potoku. Rostou v blízkosti přírodního parku Říčanka, který byl vyhlášen, aby podpořil zachování vesnického vzhledu krajiny. Poblíž se nachází přírodní památka Obora, která je souborem mnoha vzácných druhů bylin a keřů. Nejmohutnější ze šesti dubů jsou první dva. Kvůli zasahování korun do cesty, musely být u stromů odstraněny některé větve, aby byla zaručena bezpečnost pro kolemjdoucí. Zdravotní řez byl proveden šetrně a stromy výrazně nepoznamenal. Jejich stav je velmi dobrý až výborný.

Hraniční dub Uhříněveského panství (Příloha V)

Druh stromu: Dub letní

Latinský název: Quercus robur L.

Katastrální území: Uhříněves

Číslo parcely: 1758/1, 1758/2

Vlastník: Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i.

Počet stromů: 1

Výška (m): 33

Obvod kmene ve výšce 130 cm nad zemí (cm): 515

Odhadované stáří: 360 let

Datum vyhlášení za památný strom: 22. 5. 2003

Kód ústředního seznamu: 104277

Stav stromu: 2

Souřadnice GPS: 50°2'7.307"N, 14°36'11.085"E

Značení: u stromu vysoká tabulka se státním znakem a nápisem Památný strom, doplněno tabulkou s informacemi o stromě

Dub letní byl pravděpodobně vysazen roku 1662 jako jeden z více hraničních stromů. Zvyk oddělovat hranice pozemků výsadbou stromu vznikl již ve středověku. Hraniční stromy nesly znaky panství. Později se na hranicích objevily i mezníky. Strom měl oproti nim tu výhodu, že nešel přemístit. Jeho vysazení se oslavovalo, aby si lidé zapamatovali, kde se hranice pozemků nachází. Hraniční stromy se nesměly kácet. Vztahovaly se k nim i různé příběhy, například o pokladech a jejich strážcích, které v lidech posilovaly úctu ke stromu.

K dubu se nejlépe dostaneme z Nového náměstí, když po cestě mineme památné duby v pásu Říčanky a budeme pokračovat dál asi 350 metrů rovně. Stromu byly odstraněny některé větve, které by již v jeho věku byly nebezpečné pro něj i jeho okolí. Dub se nachází ve zvláště chráněném území Obora, která je domovem mnoha cenných lesních společenstev.

Dub letní za náměstím Bratří Jandusů (Příloha VI)

Druh stromu: Dub letní

Latinský název: Quercus robur L.

Katastrální území: Uhříněves

Číslo parcely: 169/1

Vlastník: fyzická osoba

Počet stromů: 1

Výška (m): 36

Obvod kmene ve výšce 130 cm nad zemí (cm): 460

Odhadované stáří: 200 let

Datum vyhlášení za památný strom: 23. 8. 2001

Kód ústředního seznamu: 104288

Stav stromu: 1

Souřadnice GPS: 50°1'40.716"N, 14°36'19.365"E

Značení: u brány na zdi tabulka se státním znakem a nápisem Památný strom

K dubu dojdeme, když se z náměstí Bratří Jandusů vydáme do slepé uličky. Na jejím konci je za bránou domu vidět jeho koruna. Se svou výškou 36 metrů je jedním z nejvyšších památných stromů Prahy. Nedaleko dubu teče Říčanský potok. Strom sice nemůžeme pozorovat zblízka, ale díky jeho výšce je dobře viditelný i přes zeď. Dub je ve výborném stavu, který mu umožňuje dožít se v budoucnu mnoha let.

Duby na hrázi Podleského rybníka (Příloha VII)

Druh stromu: Dub letní

Latinský název: Quercus robur L.

Katastrální území: Uhříněves

Číslo parcely: 1674

Vlastník: ŠTIČÍ LÍHEŇ – ESOX, spol. s. r. o.

Počet stromů: 8

Výška (m): 16 - 25

Obvod kmene ve výšce 130 cm nad zemí (cm): 256 - 574

Odhadované stáří: 400 let

Datum vyhlášení za památný strom: 16. 6. 2004

Kód ústředního seznamu: 104270

Stav stromu: 1 - 4

Souřadnice GPS: 50°2'55.52"N, 14°35'43.396"E

Značení: na zemi u stromů tabulka se státním znakem a nápisem Památné stromy, doplněno tabulkou s informacemi o stromech

Duby se nachází na břehu Podleského rybníka, který byl založen Janem Dubečským z Dubče v 16. století. Tento rybník je v Praze druhý největší. Byl součástí celé sítě rybníků, z nichž

většina už dnes neexistuje. Za první republiky se stal oblíbeným rekreačním střediskem. Lidé se sem chodili koupat a byly zde i lázně. Rybník je osázen mnoha duby, které zpevňují jeho hráz. Postupně, byly někteří jedinci, nahrazeni novými. Do dnešní doby se dochovaly dva duby, u nichž je stáří odhadováno na 400 let. Tyto duby pravděpodobně patří k původním stromům vysazeným po dokončení rybníka. Kromě těchto dvou stromů je zde ještě šest letitých dubů, které byly vyhlášeny za památné. V okolí dubů se nachází obora, kde jsou chováni daňkové a jeleni. Za hrází nalezneme budovu starého mlýna, který byl nedávno zrekonstruován.

Šest mladších dubů je ve výborném stavu. Jeden ze starých dubů má zachovánu pouze jednu hlavní větev a jeho kmen je velmi poškozený. V minulosti byl již mnohokrát ošetřován a zpevňován vazbami. Druhý starý dub je na tom podstatně lépe. Jsou u něho patrné ořezy větví, které ovšem výrazně nezasahují do celkového vzhledu stromu. Obvodem kmene je tento dub největším stromem na hrázi.

Dub letní v Kolovratech (Příloha VIII)

Druh stromu: Dub letní

Latinský název: Quercus robur L.

Katastrální území: Kolovraty

Číslo parcely: 377, 351/2

Vlastník: fyzická osoba

Počet stromů: 1

Výška (m): 30

Obvod kmene ve výšce 130 cm nad zemí (cm): 340

Odhadované stáří: 155 let

Datum vyhlášení za památný strom: 19. 7. 2010

Kód ústředního seznamu: 105354

Stav stromu: 2

Souřadnice GPS: 50°0'34.241"N, 14°37'33.495"E

Značení: na zemi za plotem tabulka se státním znakem a nápisem Památný strom

Dub letní v Kolovratech vyrůstá na soukromém pozemku u bývalého mlýna. Pěšky k němu dojdeme ze zastávky Škola Kolovraty. Půjdeme ulicí Mírová směrem ke kostelu sv. Ondřeje, kde zahneme vpravo a pokračujeme ulicí Do Lipan. Dub se nachází po pravé straně za plotem domu číslo popisné 9/18. Na kmeni stromu si můžeme povšimnout dlouhé praskliny, která byla způsobena úderem blesku. Strom se z této nehody vzpamatoval a pokračuje bez dalších viditelných změn ve svém růstu.

Dub letní pod zemědělskou usedlostí (Příloha IX)

Druh stromu: Dub letní

Latinský název: Quercus robur L.

Katastrální území: Nedvězí

Číslo parcely: 171/1

Vlastník: fyzická osoba

Počet stromů: 1

Výška (m): 23

Obvod kmene ve výšce 130 cm nad zemí (cm): 367

Odhadované stáří: 170 let

Datum vyhlášení za památný strom: 1. 10. 2003

Kód ústředního seznamu: 104275

Stav stromu: 3

Souřadnice GPS: 50°1'11.087"N, 14°39'9.62"E

Značení: na zemi za plotem přímo u stromu tabulka se státním znakem a nápisem Památný strom

Dub roste u zemědělské usedlosti v ulici Pánkova. Od městského úřadu v Nedvězí bychom se vydali ulicí Hájová, která přímo navazuje na ulici Pánkova. Mohutný dub letní se tyčí po levé straně za plotem usedlosti. Tento dub se nachází skoro až na konci obce. Pravděpodobně býval hraničním stromem. Roste na soukromém pozemku hned u pletivového plotu u silnice. Proto je velmi dobře viditelný. Do dubu uhodil blesk, který způsobil prasklinu v kmeni a

narušil souměrnost koruny. Prasklina by mohla stromu způsobit v budoucnu potíže, ale zatím se drží v dobrém stavu.

Dub letní v Nedvězí (Příloha X)

Druh stromu: Dub letní

Latinský název: Quercus robur L.

Katastrální území: Nedvězí

Číslo parcely: 245

Vlastník: fyzická osoba

Počet stromů: 1

Výška (m): 22

Obvod kmene ve výšce 130 cm nad zemí (cm): 347

Odhadované stáří: 150 let

Datum vyhlášení za památný strom: 7. 10. 1998

Kód ústředního seznamu: 104321

Stav stromu: 2

Souřadnice GPS: 50°1'10.005"N, 14°39'11.782"E

Značení: na zemi před stromem tabulka se státním znakem a nápisem Památný strom

K dubu dojdeme od městského úřadu, kde se nachází autobusová zastávka Hájová stejnojmennou ulicí. Tato ulice navazuje na ulici Pánkova, ve které se dub nachází. Strom je volně přístupný. Roste na pravé straně komunikace, nedaleko od dubu letního pod zemědělskou usedlostí. Z druhé strany se rozprostírá pole. V blízkosti se nachází přírodní park Rokytka, který tvoří pás kolem řeky Rokytky, a přírodní rezervace Mýto.

Lípa srdčitá v Nedvězí (Příloha XI)

Druh stromu: Lípa srdčitá

Latinský název: Tilia cordata L.

Katastrální území: Nedvězí

Číslo parcely: 162/1

Vlastník: fyzická osoba

Počet stromů: 1

Výška (m): 22

Obvod kmene ve výšce 130 cm nad zemí (cm): 576

Odhadované stáří: 220 let

Datum vyhlášení za památný strom: 28. 10. 2006

Kód ústředního seznamu: 104829

Stav stromu: 2

Souřadnice GPS: 50°1'9.322"N, 14°39'17.441"E

Značení: na zemi před stromem tabulka se státním znakem a nápisem Památný strom

K lípě se dostaneme od městského úřadu v Nedvězí ulicí Hájová. Ta nás zavede do ulice Pánkova, kterou pokračujeme rovně až k odbočce do ulice K Radhošti. Strom roste v přírodním parku Rokytka, kterým protéká řeka Rokytka, vytvářející meandry a poskytující útočiště mnoha druhům rostlin a živočichů, zejména vzácným druhům ptactva. Lípa srdčitá v Nedvězí je druhým největším památným stromem hl. m. Prahy. Její stav je velmi dobrý. U země si můžeme povšimnout mnoha výmladků, které splývají s korunou stromu.

4.7 Srovnání péče o památné stromy

Tabulka 2: Celkové hodnocení péče

Památné stromy	**Stav**	**Ošetření provedené v posledních deseti letech**	**Úprava okolí stromu**	**Celkové hodnocení péče**
Dub letní v Záběhlicích	1	2	2	1,7
Švehlův dub v Hostivaři	1	2	1	1,3
Jasan ztepilý u kostela sv.	3	2	1	2,0

Petra				
Duby letní v pásu Říčanky	1-2	1	2	1,5
Hraniční dub Uhříněveského panství	2	1	2	1,7
Dub letní za náměstím Bratří Jandusů	1	2	2	1,7
Duby na hrázi Podleského rybníka	1-4	1	2	1,8
Dub letní v Kolovratech	2	3	1	2,0
Dub letní pod zemědělskou usedlostí	3	3	2	2,7
Dub letní v Nedvězí	2	2	3	2,3
Lípa srdčitá v Nedvězí	2	3	2	2,3

Celkové hodnocení péče bylo vypočteno jako průměrná hodnota z kritéria stavu, ošetření provedeného v posledních deseti letech a úpravy okolí stromu. Kritérium stavu je použito z kapitoly „Popis vybraných památných stromů“. Kritérium ošetření provedené v posledních deseti letech je hodnoceno podle následující stupnice:

1 - potvrzené nebo znatelné ošetření odborně provedené

2 - bez zásahů, stav stromu ošetření nevyžaduje

3 - bez zásahů, ale strom by zásah potřeboval

4 - ošetření provedené neodborně, ohrožující stav stromu

Kritérium úprava okolí stromu je hodnoceno následovně:

1 - okolí udržované ve výborném stavu (vlastník provádí údržbu pravidelně a často)

2 - okolí udržované v dobrém stavu (vlastník provádí údržbu pravidelně, ale méně často)

3 - okolí neudržované (vlastník se o okolí nestará)

4 - okolí zanedbané (okolí je hyzděno odpadem nebo jinými rušivými prvky)

Tabulka 3: Srovnání péče o památné stromy podle typu vlastníka

Vlastník	**Hodnocení péče**
Fyzická osoba	2,0
Hlavní město Praha	2,0
Česká republika	1,6
Právnická osoba provozující podnikatelskou činnost	1,8

Údaje ve sloupci Hodnocení péče byly vypočteny z údaje Celkové hodnocení péče uvedeného v tabulce 2.

Tabulka 4: Porovnání péče o památné stromy v městských částech

Městská část	**Hodnocení péče**
MČ Praha 10	1,7
MČ Praha 15	1,6
MČ Praha 22	2,0

Údaje ve sloupci Hodnocení péče byly vypočteny z údaje Celkové hodnocení péče uvedeného v tabulce 2.

Tabulka 5: Porovnání stavu památných stromů podle druhů

Druh stromu	**Stav stromů**
Dub letní	1,6
Jasan ztepilý	3,0
Lípa srdčitá	2,0

Údaje ve sloupci Stav stromů byly vypočteny podle sloupce Stav uvedeného v tabulce 2.

4.8 Čerpání dotací

V průzkumu na čerpání dotací byli vlastníci osobně nebo písemně dotazováni, jestli vědí o možnostech získání finančních prostředků na ošetření památných stromů, případně jestli už tuto možnost využili. Na dotazy devět vlastníků odpovědělo a dva nebyli zastiženi. Z devíti vlastníků čtyři o možnostech věděli a dotaci v minulosti čerpali, pět vlastníků vědělo o možnostech, ale dosud dotace nečerpalo a jeden vlastník o možnosti nevěděl.

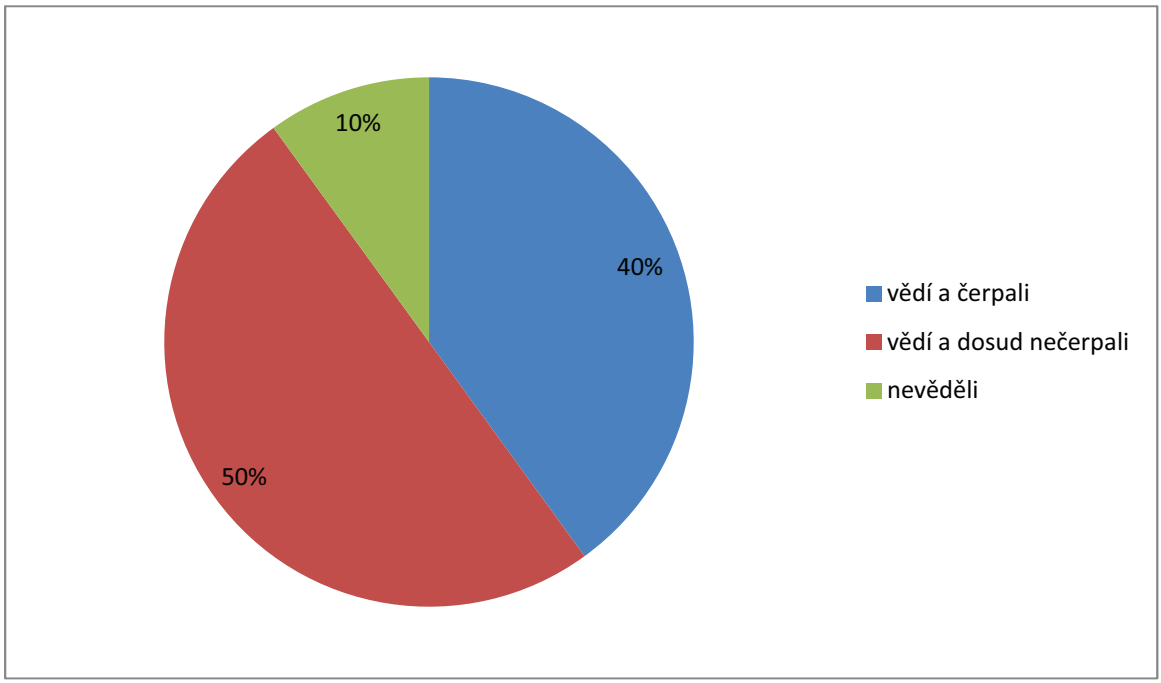

Graf č. 2: Čerpání dotací

5 Diskuze a zhodnocení výsledků

V bakalářské práci je popsáno 23 památných stromů, které se nachází v jedenácti lokalitách na území Prahy 10, Prahy 15 a Prahy 22. Devět stromů roste samostatně. Zbylé stromy se nachází ve dvou skupinách po šesti a osmi jedincích. Všechny stromy či skupiny stromů jsou řádně označeny cedulí „Památný strom“ nebo „Památné stromy“. U některých je navíc umístěna tabulka s informacemi. Několik stromů se nachází na soukromých pozemcích. Jejich přístupnost je značně ztížena a závisí na domluvě s majitelem pozemku. Mezi památnými stromy podobného věku můžeme pozorovat velké rozdíly v jejich stavu. Často jsou i ve skupinách k vidění jedinci stejného druhu a podobného stáří, z nichž jeden je ve výborném stavu a druhý je rozsáhle poškozen. Tento jev by se dal přisuzovat snížené odolnosti některých jedinců a odlišným podmínkám stanovišť.

Stromy ve zkoumané oblasti byly vyhlášeny za památné v letech 1998 až 2010. Jejich věk se pohybuje v rozmezí 145 – 400 let. Nejmladším památným stromem je jasan ztepilý u kostela sv. Petra v Dubči. Mezi nejstarší exempláře patří hraniční dub Uhříněveského panství, jehož stáří se odhaduje na 360 let, a dva duby na hrázi Podleského rybníka, které jsou pravděpodobně 400 let staré. Druhově ve vybrané skupině památných stromů převládají duby letní. Nalezneme zde i lípu a jasan. Po zhodnocení stavu všech druhů památných stromů vyskytujících se ve zkoumané oblasti, dosahují nejlepšího výsledku duby letní. Je patrná vyšší odolnost tohoto druhu, která zapříčiňuje jeho převažující rozšíření mezi památnými stromy.

Při porovnání péče o památné stromy v jednotlivých městských částech vychází jako nejlépe hodnocená oblast Praha 15. Pokud porovnáme péči věnovanou stromům, které jsou ve vlastnictví hlavního města Prahy, České republiky, právnických osob provozujících podnikatelskou činnost a stromů vlastněných soukromými vlastníky, dosahuje nejlepšího výsledku Česká republika. Ostatní vlastníci ovšem v péči nijak výrazně nezaostávají. Souhrnně by se dalo říci, že se o památné stromy, které byly podrobeny výzkumu v této práci, jejich vlastníci starají velmi dobře.

V průzkumu na čerpání dotací bylo od vlastníků osobně nebo písemně zjišťováno, jestli vědí o možnostech získání finančních prostředků na ošetření památných stromů a jestli už tuto možnost využili. Na dotazy odpovědělo devět z jedenácti vlastníků. Většina vlastníků o dotacích věděla, ale zatím je nevyužila. Dotace čerpaly převážně právnické osoby. Fyzické

osoby většinou uvedly, že ošetření provádí na vlastní náklady. Jako důvod, proč vlastníci nežádali o dotaci, byla často uvedena administrativní náročnost žádostí.

Během výzkumu byly nalezeny menší nedostatky, o nichž byly informovány příslušné orgány, které zajistily jejich napravení. U lípy srdčité v Nedvězí byl zjištěn špatně uvedený údaj o čísle parcely v Ústředním seznamu ochrany přírody. Tato skutečnost byla oznámena Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR. Dalším nedostatkem, který byl při výzkumu zjištěn, byla zničená informační tabule u hraničního dubu Uhříněveského panství. Při poslední návštěvě stromu, byla cedule již opravena.

Z výzkumu vyplývá zájem vlastníků o památné stromy a snaha udržet jejich dobrý stav. Památné stromy by mohly být lépe propagovány například na stránkách městských částí v sekcích, kde jsou uveřejněny historické a přírodní památky. Tento krok by přispěl k lepší informovanosti veřejnosti a mohl by z těchto stromů udělat oblíbené turistické cíle. Pouze u dvou jedinců a jedné skupiny stromů jsou k dispozici informační tabule, které se zabývají historií, popisem místa výskytu a významem stromu pro okolí. Proto by bylo vhodné tyto tabule doplnit i u zbývajících jedinců, aby byly informace o stromu dostupné přímo na místě.

6 Závěr

V práci byly podrobně prozkoumány vybrané památné stromy na území Prahy 10, Prahy 15 a Prahy 22. Nejvíce památných stromů se nachází na území Prahy 22. Stav všech stromů byl zhodnocen a podrobněji popsán ve výzkumné části. U všech stromů jsou uvedeny GPS souřadnice, které umožňují přesné určení jejich polohy. U každého jedince byl měřen jeho průměr a byl zjišťován přibližný věk a výška. Byla ohodnocena péče, poskytovaná památným stromům jejich vlastníky, a zjištěno využití dotací.

Rešerše obsahuje stručný výklad historie. Zabývá se právním hlediskem ochrany památných stromů, jejich vyhlašováním, smluvní ochranou, evidencí, označováním a sankcemi za jejich poškození. Přibližuje problematiku péče o památné stromy, ve které je objasněna technika řezu stromů a uvedeny ceny prováděných úkonů. Součástí je i popis tvorby genofondu památných stromů. Jsou zde uvedeny různé dotační programy včetně přehledu podporovaných oblastí a činností. Poslední část nastiňuje metodiku oceňování dřevin rostoucích mimo les.

Práce je souhrnem mnoha informací a poznatků, které jsou interpretovány ve srozumitelné a stručné podobě. Vybrané památné stromy byly nalezeny, zdokumentovány a zmapovány. Byla posouzena péče vlastníků o památné stromy a zjištěno využití dotací na ošetření těchto stromů, čímž došlo k naplnění cílů této práce.

7 Seznam použitých zdrojů

- FLOWERDEW, Bob. *Prořezávání, úpravy a péče*. 1. vyd. Jiřina Stárková. Jana Moravcová. Praha: Metafora, 2012, 112 s. ISBN 978-80-7359-330-8.
- HIMMELHUBER, Peter. *Ovocné a okrasné dřeviny - výsadba a řez*.1. vyd. Zuzana Martinová. Jan Roubal. Praha: Grada publishing, 2004, 64 s. ISBN 80-247-0509-5.
- HRUŠKOVÁ, Marie. *Kult stromů v zemích Koruny české*. 1. vyd. Jaroslav Turek. Milena Štěkrová. Praha 1: Abonent ND, 2005, 160 s. ISBN 80-7258-211-9.
- HRUŠKOVÁ, Marie. *Památné stromy*. 1. vyd. Jaroslav Turek. Oto Lasák. Praha 10: Silva Regina, 1995, 192 s. ISBN 80-902033-0-2.
- HRUŠKOVÁ, Marie. *Památné stromy II*. 1. vyd. Jaroslav Turek. Praha: Tiskárny Havlíčkův Brod, 2001, 186 s. ISBN 80-238-7648-1.
- HRUŠKOVÁ, Marie, LUDVÍK, Bedřich. *Paměť stromů*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2006, 264 s. ISBN 80-204-1500-9.
- KYZLÍK, Pavel, RUDL, Aleš a kol. *Památné stromy Prahy*. 1. vyd. Vít Gajdůšek. Jan Němec. Praha: 01/43 ZO ČSOP, 2011, 192 s.

Internetové zdroje:

- AOPK ČR. *Finanční nástroje péče o přírodu a krajinu* [online]. 2012 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: http://www.dotace.nature.cz/
- AOPK ČR. *Internetová kalkulačka pro oceňování dřevin* [online]. 2012 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: http://ocenovanidrevin.nature.cz/strom.html
- AOPK ČR. *Ústřední seznam ochrany přírody: Památné stromy* [online]. 1992, 2012 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: http://drusop.nature.cz/
- BERCHA, Jan. *Jan Bercha - Arboreta: Mluvíme řečí stromů* [online]. 2012 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: http://www.bercha.cz/index.php?page=sluzby
- ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICKÝ A KATASTRÁLNÍ. *Katastr nemovitostí* [online]. 1993 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://www.cuzk.cz/
- HORA, David. *Udržovací řezy stromů - stromy bez rizik. Zahrada - Park - Krajina* [online]. 2011 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: http://www.zahrada-park-krajina.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=148:udrovaci-ezy-strom-stromy-bez-rizik&catid=61:zakladani-a-udrba-zelen&Itemid=122
- INTERNATIONAL SOCIETY OF ARBORICULTURE. *Sekce péče o dřeviny: Řez dospělých stromů* [online]. 1997 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: http://www.mudk.cz/customers/dvurk/storage/dokumenty/13553056401.pdf

- KOLAŘÍK, Jaroslav. *Evidence bezpečnostních vazeb. Stromy pod kontrolou* [online]. 2010 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: http://www.stromypodkontrolou.cz/static/docs/2011-08-bezpecnostni-vazby.pdf
- KOLAŘÍK, Jaroslav. *Konzervační ošetření stromů - účel a náplň. Zahrada - Park - Krajina* [online]. 2011 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: http://www.zahrada-park-krajina.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=249:konzervani-oeteni-strom-uel-a-napl&catid=61:zakladani-a-udrba-zelen&Itemid=122
- KOLAŘÍK, Jaroslav, a kol..*Oceňování dřevin rostoucích mimo les: Metodika AOPK ČR* [online]. 1. vyd. Praha4: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2009 [cit. 2013-10-25]. ISBN 978-80-87051-72-6
- MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Operační program Životní prostředí: Implementační dokument* [online]. 2009 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/10/3040-2009_03_12_implementacni_dokument_opzp_doplneno_po_MV_23_12_09.pdf
- Obchodní zákoník (Zákon č. 513/1991 Sb.). Dostupné on-line na: http://www.zakonycr.cz/seznamy/513-1991-sb-obchodni-zakonik.html [cit. 2013-10-22]
- REŠ, Bohumil, ŠTĚRBA, Pavel. *Památné stromy: Metodika AOPK ČR* [online]. 3. vyd. Praha 4: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2010 [cit. 2013-10-18]. ISBN 978-80-87457-01-6.
- SEZNAM.CZ, a. s. *Mapy.cz* [online]. 2010 [cit. 2013-11-17]. Dostupné z: http://www.mapy.cz/
- Vyhláška č. 60/2008 Sb., o plánech péče, označování a evidenci území chráněných podle zákona č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Dostupné na: http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/a76ca7b63fb2e2ecc125754600307a6c?OpenDocument[cit. 2013-10-21]
- WÁGNER, Pavel, ŽĎÁRSKÝ, Marek. *Výchovný řez stromů*. *Zahrada - Park - Krajina* [online]. 2011 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: http://www.zahrada-park-krajina.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=129:vychovny-ez-strom&catid=61:zakladani-a-udrba-zelen&Itemid=122
- Zákon o ochraně přírody a krajiny (Zákon č. 114/1992 Sb.). Dostupné on-line na: http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/58170589e7dc0591c125654b004e91c1 [cit. 2013-10-21]

8 Seznam tabulek a grafů

Seznam grafů:

Graf č. 1: Druhové zastoupení památných stromů v Praze 35

Graf č. 2: Čerpání dotací 48

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Ceny ošetření stromů 24

Tabulka 2: Celkové hodnocení péče 45

Tabulka 3: Srovnání péče o památné stromy podle typu vlastníka 47

Tabulka 4: Porovnání péče o památné stromy v městských částech 47

Tabulka 5: Porovnání stavu památných stromů podle druhů 47

9 Přílohy

Příloha I - Dub letní v Záběhlicích

Příloho II - Švehlův dub v Hostivaři

Příloha III - Jasan ztepilý u kostela sv. Petra

Příloho IV - Duby letní v pásmu Říčanky

Příloha V - Hraniční dub Uhříněveského panství

Příloha VI - Dub letní za náměstím Bratří Jandusů

Příloha VII - Duby letní na hrázi Podleského rybníka

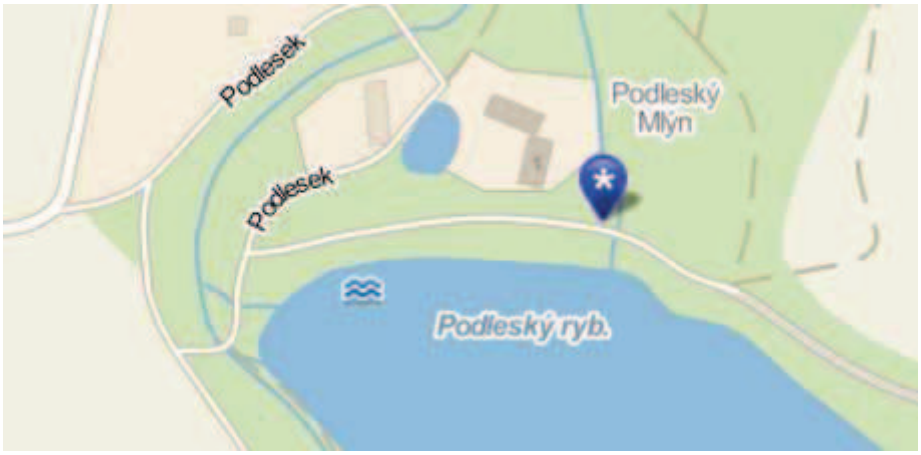

Příloha VIII - Dub letní v Kolovratech

Příloha IX - Dub letní pod zemědělskou usedlostí

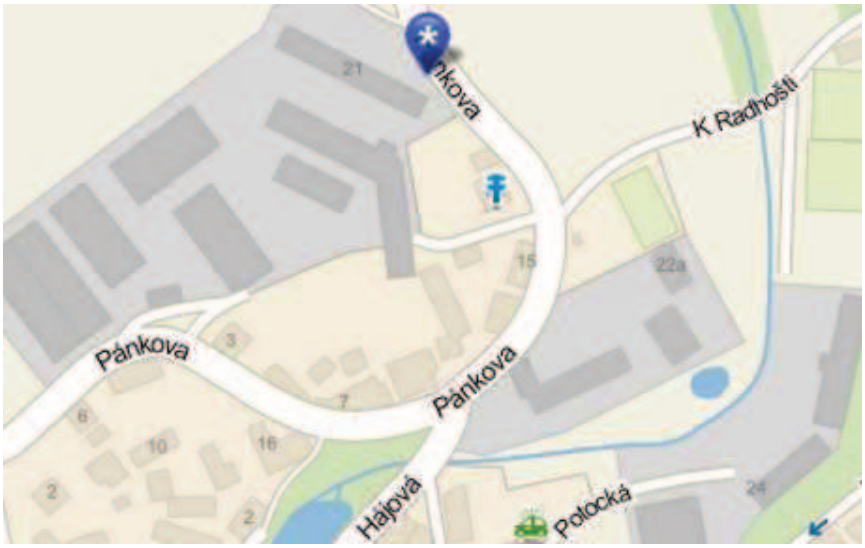

Příloha X - Dub letní v Nedvězí

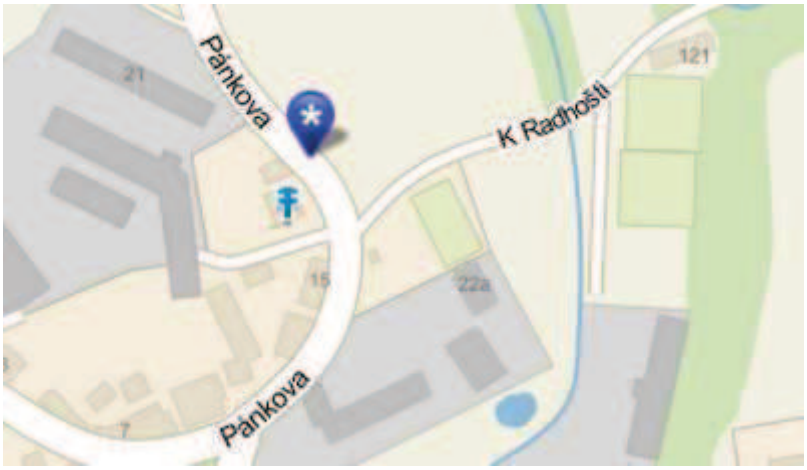
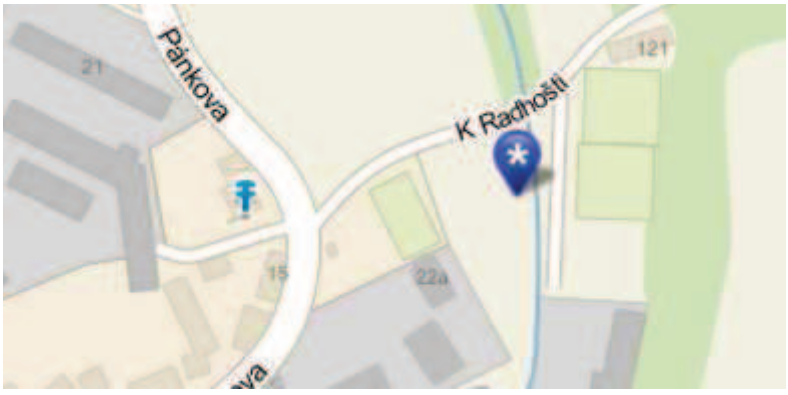
Příloha XI - Lípa srdčitá v Nedvězí